



EUROPEISKA UNIONEN

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling

- Europa investerar i landsbygdsområden

Bilaga 3

Årsrapport 2010

**Landsbygdsutvecklingsprogram
för landskapet Åland för perioden
2007-2013**

**CCI 2007FI06RPO002
C(2008) 719**

Årsrapporten godkänd vid övervakningskommitténs möte 23 maj 2011

Godkänd av förvaltningsmyndigheten 21 juni 2011

1. INLEDNING.....	3
2. ÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA VILLKOREN.....	4
3. DET FINANSIELLA GENOMFÖRANDET OCH UTVECKLINGEN AV PROGRAMMET.....	7
3.1. Axel 1.....	9
3.1.1 Ansökningsförfarande och finansiering.....	9
3.1.2 Måluppfyllelse.....	10
3.2 Axel 2.....	11
3.2.1 Ansökningsförfarande och finansiering.....	11
3.2.2 Anslutningsgrad.....	11
3.2.3 Måluppfyllelse.....	12
3.2.4 Tillägsfinansiering för det europeiska jordbrukets nya utmaningar (HC/RP-medel)	14
3.3 Axel 3.....	14
3.3.1 Ansökningsförfarande och finansiering.....	14
3.3.2 Måluppfyllelse.....	15
3.4 Axel 4.....	16
3.4.1 Ansökningsförfarande och finansiering.....	16
3.4.2 Måluppfyllelse.....	16
4. FÖRVALTNING OCH ÖVERVAKNING.....	17
4.1 Förvaltning.....	17
4.1.1 Nationella bestämmelser.....	17
4.1.2 Stödhanteringssystem.....	19
4.2 Övervakning.....	20
4.2.1 Löpande övervakning.....	20
4.2.2 Övervakningskommittén.....	20
4.3 Användning av tekniskt stöd.....	21
4.4 Åtgärder vidtagna för att se till att programmet ges offentlighet.....	22
4.5 Sammanfattning av större problem.....	24
5. SAMMANFATTNING AV PÅGÅENDE UTVÄRDERING.....	25
6. ÖVERENSSTÄMMELSE MED GEMENSKAPSPOLITIK.....	27
6.1 Gemenskapens konkurrensregler.....	27
6.2 Hållbar utveckling en horisontell prioritering.....	28
6.3 Jämlikhet/jämställdhet en horisontell prioritering.....	29
6.4 EU:s strategi för Östersjöområdet.....	30
6.5 Komplementaritet med andra finansieringsinstrument.....	31
7. LANDSBYGDSNÄTVERK.....	33

Bilagor: Bilaga 1	Tabeller måluppfyllelse
Bilaga 2a-c	Indikatortabeller
Bilaga 3	Förvaltningsmyndighetens bemötande och kommentarer till halvtidsutvärdering av Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland
Bilaga 4	Utvärderarnas rapport över programmets genomförande år 2010

1. INLEDNING

Ålands landskapsregering har i enlighet med gemenskapens strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen, den nationella strategiska referensramen och Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) utarbetat ett **Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland för perioden 2007-2013**.

Landsbygdsutvecklingsprogrammet godkändes av EU:s landsbygdskommitté den 19 december 2007 och officiellt av Europeiska Gemenskapernas Kommission den 15 februari 2008 K(2008) 719.

Den övergripande målsättningen är att landsbygden och skärgården skall bibehålla sin dragningskraft som bosättnings- och företagsort trots strukturförändringar och omställningar inom det traditionella lantbruket samtidigt som landskapsbilden skall bibehålla de traditionella drag som den mångåriga hävden skapat. Landskapsregeringen anser att lantbruksproduktionen i kombination med livsmedelsförädlingen också i fortsättningen kommer att vara en basnäring på landsbygden i kombination med utvecklande av diversifierat landsbygdsföretagande varför målsättningen är att lantbruksproduktionen skall utveckla en hög konkurrenskraft i enlighet med de givna förutsättningarna baserad på hög effektivitet, hög produktivitet, hög kvalitet och hållbart utnyttjande av naturtillgångar.

För att uppnå detta har landskapsregeringen beslutat genomföra åtgärder från alla de fyra axlar som beskrivs i Rådets förordning om stöd för landsbygdsutveckling. Utgående från genomförd analys har det konstaterats att det finns ett tydligt behov av att utveckla företagande och konkurrenskraften i allmänhet på landsbygden, att bevara och förbättra de miljömässiga betingelserna samt stärka landsbygdens utvecklingsmöjligheter och attraktionsvärde i ett brett perspektiv.

Landsbygdsutvecklingsprogrammet omfattar fyra axlar och åtgärdsområden inklusive tekniskt stöd:

AXEL 1	Åtgärd
Yrkesutbildning och information	111
Startstöd för unga jordbrukare	112
Modernisering av jordbruksföretag	121
Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter	123
Samarbete om utveckling av nya produkter, processer och tekniker inom jordbruks- och livsmedelssektorn samt inom skogsbrukssektorn	124
AXEL 2	Åtgärd
Stöd för jordbrukare i områden som inte är bergsområden men där det finns andra svårigheter (kompensationsbidrag)	212
Stöd för miljövänligt jordbruk (miljöstöd)	214
Stöd för icke produktiva investeringar	216
AXEL 3	Åtgärd
Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk	311
Stöd för etablering och utveckling av mikroföretag	312
Främjande av turismverksamhet	313
Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden	321
Förnyelse och utveckling av byarna	322
Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden	323
Utbildning och information	331

Kompetensutveckling och information för förberedelse och genomförande av lokala utvecklingsstrategier	341
AXEL 4	Åtgärd
Lokala utvecklingsstrategier	41
Genomföra interregionalt och transnationellt samarbete	421
Driva den lokala aktionsgruppen	431
Tekniskt stöd	Åtgärd
Tekniskt stöd	511

Tekniskt stöd omfattar bl.a. utvärderingar, administration, datasystem, informationsinsatser och kontroller.

Samtliga åtgärder tillämpas i hela landskapet Åland.

2. ÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA VILLKOREN

Världsekonomin fortsätter att återhämta sig. Tyngdpunkten ligger dock i starkt utvecklingsorienterade länder som t.ex. Kina. Bakom tillväxten ligger kraftiga stöd- och stimulansåtgärder som regeringar vidtagit för att kompensera den privata efterfrågan som krympte under depressionen. Världshandeln förutspås öka men prognosen för den internationella ekonomin är ändå förenad med osäkerheter bl.a till följd av den offentliga sektorns skuldsättning och obalans i finansieringen samt arbetslöshetssiffrorna, som korrigeras långsamt.

Under 2010 fortsatte det ekonomiska läget att förbättras globalt och i synnerhet i vårt närområde. Enligt ÅSUB's preliminära beräkningar för Åland repade sig BNP-tillväxten 2009 och nådde 2,9 procent. Tillväxten för 2010 beräknas bli -0,2 procent, och små förändringar förväntas för 2011 då den ekonomiska tillväxten beräknas stanna på 0,0 procent.

På Åland är arbetsmarknadsläget förhållandevis gott jämfört med närliggande områden som drabbats hårt. Arbetslöshetsnivån har genomgående varit högre under år 2010 än under år 2009 men minskade successivt för att upphöra i september 2010. Intensifierade arbetsmarknadsåtgärder under vinter och vår 2010 är en delorsak men även en gradvis ökad efterfrågan på arbetskraft. Trots bättre tider och trots att det tillkommer färre nya arbetslösa har det visat sig vara svårt och att det tar längre tid för arbetslösa att återkomma till den öppna arbetsmarknaden.

I december 2010 uppgick den öppna arbetslöshetsgraden till 3,2 %, jämfört med december 2009 då den var 3,3 %. Den totala arbetslöshetsgraden (vilken inkluderar 56 personer i sysselsättningsåtgärder) uppgick till 3,6 procent, och den var något högre för de åländska männen än för kvinnorna. Arbetslösheten för ungdomar har också minskat medan arbetslösheten för de 55 år fyllda var lite högre i december 2010 än motsvarande period ett år tidigare.

Avsaknaden av en stor industriell exportsektor, och den starka dominansen av den i sysselsättningstermer stabila passagerarsjöfarten i den åländska ekonomin i kombination med ett stort antal en- och fåmansföretag som förmår absorbera nergångar i omsättning och lönsamhet utan uppsägningar av personal, har hittills gjort att uppgången i arbetslöshet kunnat begränsas. På detta sätt avviker den åländska arbetsmarknaden från de i Ålands närområde.

Samtidigt har befolkningsutvecklingen under de senaste årens nedgång i BNP-tillväxt varit god, vilket kan betecknas som motsägelsefullt i den åländska utvecklingen. Den 31 december 2010 uppgick landskapets befolkning till 28.007 personer, en ökning med 273 personer eller 1 %. Ökningen är både större än i Finland och Sverige mätt i relativa tal. Endast en kommun på landsbygden och fyra i skärgården mätte en minskad befolkning.

Den offentliga sektorns ekonomi har fortfarande under 2010 betingats av hårda sparkrav. Landskapsregeringens uppgift är att ge det åländska näringslivet goda förutsättningar för verksamhet, utveckling och risktagande. De övergripande målen är ökad tillväxt, hög sysselsättning och att det finns arbetsplatser på hela Åland. De hårda sparkraven har avspeglats i minskade nationella anslag för näringslivets främjande. I synnerhet för småföretagandet är därför de programmedel som finns avsatta inom programmet betydelsefulla.

Efter att livsmedels- och jordbruksbranschen under ett par år haft det tufft med världsekonomin börjar det sakta vända. Spelreglerna på råvaru- och livsmedelsmarknaderna har dock förändrats kraftigt. Från att varit mycket reglerade och stabila marknader har de senaste årens reformer inom jordbrukspolitiken med målsättning om att skapa mer marknadsinriktning skapat rörliga marknader med relativt stora kast inom prisbilderna.

Åland klarade sig väl genom den europeiska mjölkkrisen och nu kan mjölkproducenter och förädlare se fram emot relativ god konjunktur och god efterfrågan på produkterna. Det orosmoln som finns är stigande kraftfoderpriser och stigande världshandelspriser på kraftfoderråvaror som dock borde kunna kompenseras av höjda avräkningspriser. Trots de investeringar som gjorts inom sektorn på Åland de senaste åren finns fortfarande ett relativt stort investeringsbehov för att industrin skall ha tillräcklig mängd råvara för att fortsatt kunna vara konkurrenskraft. Dessvärre är tillgången på offentliga medel att finansiera satsningar begränsad och det kan bli så att satsningar inte genomförs på grund av detta.

Inom spannmålsodlingen är det betydligt svårare att sja om utvecklingen. Efter flera år med kraftigt fallande priser steg priserna kraftigt föregående höst. Skördarna har blivit dåliga i framförallt Sydamerika och Australien 2010/2011 vilket borde betyda att priserna kan förväntas stiga ytterligare. Höga priser brukar under hösten leda till en snabb ökning av produktionen följande höst vilket i sin tur bromsar utvecklingen.

Ändringar av de allmänna villkoren bedöms fortfarande inte vara så betydande att de som sådana skulle föranleda ett behov att justera innehållet i programmet i förhållande till valda programprioriteringar och den gjorda swot-analysen.

Ändringar i gemenskapens politik eller den nationella politiken har inte heller skett som skulle föranlett behov att göra ändringar i programmet. Lagstiftningsåtgärder som skulle föranleda behov av justeringar av programinnehåll i förhållande till övriga finansieringsinstrument eller EU-finansierade program på Åland har inte heller varit aktuella.

Det tredje och fjärde programändringsförslaget¹ som förvaltningsmyndigheten initierat och vilka godkänts av programmets övervakningskommitté har motiverats av andra skäl än de ovannämnda. Ändringarna är i linje med Finlands strategi för utveckling av landsbygden

¹ Förslag till programändring 3 godkänd av Ålands landskapsregering 4 mars 2010 (9 mars 2010 genom SFC), reviderad genom beslut av Ålands landskapsregering den 29 april 2010

Förslag till programändring 4 godkänd av Ålands landskapsregering av den 24 juni 2010 (24 juni 2010 genom SFC), kompletterad genom beslut av Ålands landskapsregering den 12 augusti 2010 och 22 december 2010

2007-2013 och omfattade införande av nya delåtgärder inom åtgärden för miljövänligt jordbruk (214), omfördelning av budgetmedel från axel 1 till axel 2 samt fastställande och uppdatering av programindikatorer. Landskapsregeringen har konstaterat att det finns ett ökat intresse hos lantbrukarna att anlägga våtmarker och ville stöda anläggandet med medel från programmet. Omfördelning av budgetmedel gjordes för att garantera utbetalningar av kompensationsbidrag för hela den anslutna arealen under återstoden av programperioden. De minskade anslagen under axel 1 bedömdes kunna genomföras enligt de behov marknaden visat.

Programändring 3 accepterades av kommissionen genom beslut den 8 juni 2010. Ändringarna avsåg

- skapande av en ny delåtgärd "skötsel av multifunktionella våtmarker" inom åtgärd stöd för miljövänligt jordbruk (214)
- modifiering av stödberättigande djurtyper för delåtgärderna "prioriterade naturbeten" och "riktade insatser på prioriterade naturbeten" inom åtgärd Stöd för miljövänligt jordbruk (214)
- skapande av en ny delåtgärd "etablering av multifunktionella våtmarker" inom åtgärd Icke produktiva investeringar (216)
- överföring av 3 607 €(EJFLU) från budgeten för åtgärd Icke produktiva investeringar till åtgärd Stöd för miljövänligt jordbruk (214)
- tekniska ändringar som uppdaterar indikatorer

Programändring 4 accepterades av kommissionen genom beslut den 28 april 2011 (notifiering) innefattande

- ändring av stödnivåer gällande allmännyttiga investeringar som förverkligas genom Leader-dimensionen
- utgångsindikatorer indikatorer (baselines)
- målandikatorer för utfall, resultat och effekt
- tekniska justeringar

samt beslut den 26 maj 2011 om

- omfördelning av programfinansiering 0,900 MEURO (0,360 MEURO EJFLU) från axel 1 till åtgärden för kompensationsbidrag inom axel 2

Den totala finansieringsramen i programmet efter det fjärde programändringsförslaget är beräknad till 82,034 MEURO för hela programperioden 2007-2013. Europeiska jordbruksfondens andel uppgår till 18,097 MEURO och andelen från Ålands landskapsregering uppgår till 41,113 MEURO. Den privata finansieringens andel beräknas uppgå till 22,825 MEURO. Det fjärde programändringsförslaget har minskat andelen från Ålands landskapsregering med 5 994 euro och den privata andelen (vägledande) med 1 772 MEURO.

3. DET FINANSIELLA GENOMFÖRANDET OCH UTVECKLINGEN AV PROGRAMMET

Under 2010 har åtgärder under programmets samtliga axlar implementerats med undantag för enskilda åtgärder vilket närmare beskrivs under respektive axel.

Kommissionens regler om övergångsbestämmelser² har även under 2010 gällt jordbrukets kompensationsbidrag, miljöstöd och startstöd till unga odlare.

Under 2010 uppgick nettobeviljandena (se Tabell 1) till ett totalbelopp om 1,829 MEURO inom axel 1,3 och 4 samt tekniskt stöd. Från programperiodens början uppgår summan till totalt 8,935 MEURO vilket binder upp 74 % av finansieringsplanen. I budgeten för landskapet Åland har lagtinget sedan programstart upptagit 0,980 MEURO för åtgärden tekniskt stöd.

Tabell 1. Beviljad offentlig finansiering (netto) år 2010 och ackumulerat från programstart

Axel/Åtgärd	Nettobeviljat 2010	Nettobe v. 2007-2010	Fin.plan*	%
111. Yrkesutbildning och information	6 379,00	32 265,95	125 000,00	25,81%
112. Startstöd för unga jordbrukare	200 000,00	678 341,00	1 278 340,00	53,06%
121. Modernisering av jordbruksftg	747 741,38	3 889 020,69	3 950 000,00	98,46%
123. Högre värde i jord- och skogsbr.prod.	335 872,59	1 812 518,10	2 161 930,00	83,84%
124. Sam. om utveckling av nya prod.	0,00	0,00	41 550,00	0,00%
Axel 1	1 289 992,97	6 412 145,74	7 556 820,00	84,85%
311. Diversif. till annan verks. än jordbruk	51 036,16	63 036,16	370 000,00	17,04%
312. Etablering och utveckling av ftg	100 893,93	812 114,12	1 264 238,00	64,24%
341. Kompetensutv, informationsinsatser		50 000,00	60 000,00	83,33%
Axel 3	151 930,09	925 150,28	1 694 238,00	54,61%
413. Genomföra lokala utv.strategier	107 048,00	255 922,00	1 224 629,00	20,90%
421. Genomföra samarbetsprojekt			50 000,00	0,00%
431. Driva en lokala aktionsgruppen		362 025,00	369 224,00	98,05%
Axel 4	107 048,00	617 947,00	1 643 853,00	37,59%
511. Tekniskt stöd	280 000,00	980 000,00	1 254 366,00	78,13%
Totalt	1 828 971,06	8 935 243,02	12 149 277,00	73,55%

* Offentliga utgifter enligt förslag till programändring 4 inlämnad 24.6.2010 senast kompletterad 22.12.2010

Deklarerade offentliga utgifter uppgick under 2010 till totalt 8,256 MEURO för programmets samtliga axlar inklusive tekniskt stöd (se Tabell 2). De sammanlagda utgifterna uppgår till 32,275 MEURO vilket utgör 55 % av den totala finansieringsplanen 2007-2013.

De deklarerade utgifterna för tekniskt stöd uppgick år 2010 till totalt 0,154 MEURO varav EU:s finansieringsandel uppgår till 50 %.

² Åtaganden som ingåtts under föregående programperiod 2000-2006 kan verkställas (utbetalas) inom det nya programmet

Tabell 2. Deklarerade offentliga utgifter år 2010 (verkställda återkrav inte inräknade)

Axel/Åtgärd	Off.utg. 2010	Off.utg. 2007-2010**	Fin.plan**	%
111. Yrkesutbildning och information	6 893,75	14 243,70	125 000,00	11,39%
112. Startstöd för unga jordbrukare	136 663,33	439 999,26	1 278 340,00	34,42%
<i>***varav utgifter under övergångsperiod</i>	16 667,00	213 338,80		
121. Modernisering av jordbruksftg	754 695,74	2 749 604,57	3 950 000,00	69,61%
123. Högre värde i jord- och skogsbr.prod.	149 391,27	1 557 197,68	2 161 930,00	72,03%
124. Samarbete om utveckling av nya prod.			41 550,00	0,00%
Axel 1	1 047 644,09	4 761 045,21	7 556 820,00	63,00%
212. LFA-kompensationsbidrag	2 985 851,20	11 734 605,81	20 549 379,00	57,10%
<i>***varav utgifter under övergångsperiod</i>	233 304,00	4 710 463,14		
214. Stöd för miljövänligt jordbruk	3 480 193,18	14 357 224,05	23 903 840,00	60,06%
<i>***varav utgifter under övergångsperiod</i>	1 204 834,37	7 427 217,80		
214. Stöd för miljövänligt jordbruk (HC-medel)	257 536,55	257 536,55	2 200 591,00	11,70%
216. Icke-produktiva investeringar			406 644,00	0,00%
Axel 2	6 723 580,93	26 349 366,41	47 060 454,00	55,99%
311. Diversifiering till annan verks. än jordbruk	63 036,16	63 036,16	370 000,00	17,04%
312. Etablering och utveckling av ftg	267 629,94	506 196,26	1 264 238,00	40,04%
341. Kompetensutv, informationsinsatser			60 000,00	0,00%
Axel 3	330 666,10	569 232,42	1 694 238,00	33,60%
413. Genomföra lokala utv.strategier			1 224 629,00	0,00%
421. Genomföra samarbetsprojekt			50 000,00	0,00%
431. Driva en lokala aktionsgruppen			369 224,00	0,00%
Axel 4	0,00	0,00	1 643 853,00	0,00%
511. Tekniskt stöd	154 314,21	595 716,33	1 254 366,00	47,49%
Totalt	8 256 205,33	32 275 360,37	59 209 731,00	54,51%
* Offentliga utgifter för kvartal IV 2006 om totalt 10.953,62 euro ingår inte i tabellen ovan				
** Offentliga utgifter enligt förslag till programändring 4 inlämnad 24.6.2010 senast kompletterad 22.12.2010				
*** Utgifter i enlighet med övergångsbestämmelser i förordning (EG) nr 1320/2006.				

Landskapsregeringen har under 2010 krävt tillbaka totalt 14 083,01 € (inkl. ränta om 4,60 €) för förbindelser som ingåtts för programperioden 2007-2013. Av den totala summan utgör 10 420,04 € miljöstöd, 3 171,07 € kompensationsbidrag och 491,90 projektstöd inom åtgärd etablering och utveckling av mikroföretag. Jordbruksfondens andel av de återkrävda medlen har beaktats i utgiftsdeklarationerna till kommissionen. För miljöstöden uppgår jordbruksfondens andel av återkraven till 2 784, 20 € för kompensationsbidraget till 847,31 € och för projektstödet (åtgärd 312) till 245,95 €

De sammanlagda återkrävda medlen (offentliga utgifter) under programperioden uppgår till 60.516,39 euro.

Landskapsregeringen har under 2010 krävt tillbaka medel från EUGFJ:s garantisektion och förbindelser som ingåtts före programperioden 2007-2013 om ett belopp om totalt 577,51 euro (inklusive ränta 0,19 €).

De återkrävda medlen inklusive räntor har redovisats i utgiftsdeklarationerna som lämnats till kommissionen. Återkraven inklusive räntor har dragits av från kommissionens utbetalningar. Landskapsregeringen har för avsikt att återanvända de återkrävda medlen inklusive räntor från jordbruksfonden inom samma axel i programmet från vilket återkravet härrör men inte på nytt till en verksamhet som har varit föremål för finansiell justering (artikel 33.3.c 1290/2005)

Vid utgången av år 2010 hade landskapsregeringen öppna återkrav på stöd som betalats från jordbruksfonden (EJFLU) om ett belopp om totalt 5 368,43 € inklusive ränta om 22,12 €. Av den totala summan utgör 1 380,29 € utgör kompensationsbidrag varav 337,26 € tillhör EU och 1 043,03 € landskapsregeringen. 3 988,14 € utgör miljöstöd varav 1 065,61 € tillhör EU och 2 922,53 € landskapsregeringen.

Vid utgången av år 2010 hade landskapsregeringen öppna återkrav per den 31.12.2008 om totalt 6.184,55 € inklusive ränta om 846,31 € på stöd som betalats från EUGFJ:s garantisektion. Av den totala summan utgör 2.797,06 € kompensationsbidrag varav 1.081,38 € tillhör EU och 1.715,68 € landskapsregeringen. 3.387,49 € utgör miljöstöd varav 1.693,74 € tillhör EU och 1.693,75 € landskapsregeringen. Det öppna återkravet har enligt uppgift behandlats som 50/50-förfarande på kommissionen. Landskapsregeringen har ännu inte erhållit underlag från Landsbygdsverket för reglering i reskontran.

3.1. Axel 1

3.1.1 Ansökningsförfarande och finansiering

Den största efterfrågan har funnits inom axel 1 för Modernisering av jordbruksföretag (121) och Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter (123). Efterfrågan har däremot varit betydligt lägre inom åtgärden startstöd (112) och utbildning (111).

Såväl ansökningar om finansiering som ansökningar om utbetalning inlämnades kontinuerligt under året på framtagna ansökningsblanketter.

Startstöd (112) som tillhör den nya programperioden har under året utbetalats till ett sammanlagt belopp om 0,120 MEURO. Startstöd som beviljats under programperioden 2000-2006 utbetalades till ett belopp om 0,017 MEURO. Jordbruksfondens andel för såväl gamla som nya startstöd uppgår till 40 %.

Investeringsstöd för modernisering av jordbruksföretag (121) har utbetalats till ett belopp om 0,755 MEURO och för högre värde i jord- och skogsbruksprodukter (123) 0,149 MEURO varav jordbruksfondens andel uppgår till 40 %.

Inom åtgärderna Samarbete om utveckling av nya produkter (124) finns inte deklarerade utgifter.

Under 2010 har sammanlagt två kurser fått finansiering från åtgärden Yrkesutbildning och information (111). Utbildningsåtgärden kännetecknas av korta endagskurser. Utbildningarna riktar sig till lantbrukare och är främst inriktade på förbättrad miljöåtgärder. Under 2011 planeras en mer individuellt inriktad rådgivning. Den gårdsvisa rådgivningen under återstående programperiod inriktas på att förbättra energihushållningen och att förbättra miljön.

Intresset för startstöd var under 2010 ungefär på samma nivå som under 2009. Under programperioden förväntas antalet uppgå till totalt 28 (tabell G3). Antalet generationsväxlingar som beviljades startstöd var 5 st under år 2010.

Inom åtgärd Stöd för högre värde i jord och skogsbruksprodukter (123) har två nya projekt under 2010 beviljats finansiering. Därmed är 84 % av programbudgeten bunden.

Under 2010 har det inte inkommit ansökningar inom åtgärden utveckling av nya produkter, processer och tekniker (124).

3.1.2 Måluppfyllelse

Under 2010 har antalet deltagande i utbildning uppgått till 40 och antalet utbildningsdagar till 82 inom åtgärd 111 (tabell G3). Sammantaget uppgår antalet utbildningsdagar för åren 2007-2010 till 172 och antalet deltagare till 121 (tabell O111(1)) varav kvinnornas andel utgör 46 % (tabell O111(2)). Måluppfyllelsen beträffande genomförda utbildningsdagar under hela programperioden uppgår till 43 % och antalet deltagare till 61 % (tabell G3). Resultatet över antal deltagare som framgångsrikt genomgått en utbildningsåtgärd uppgår till 115 (tabell R.1(1)).

Elva odlare har ackumulerat från programstart inom programperioden 2007-2013 fått 0,440 MEURO i startstöd. Två odlare är verksam inom trädgårdsodling och 9 odlare driver produktion med betande boskap (exkl. mjölkproduktion) (tabell O112.1). 16 odlare omfattas av kommissionens regler om övergångsbestämmelser (tabell G3(2)). Antalet godkända startstöd från såväl föregående som innevarande programperiod uppgår sammanlagt till 27 st. (tabell G4).

Sammanlagt har 31 ansökningar om investeringsstöd beviljats under 2007-2009 (tabell G4) varav 4 under 2010. Totalt 21 jordbruksföretag har erhållit finansiering (tabell O.121(2)). Målet om totalt 70 jordbruksföretag som skulle erhålla investeringsstöd kan inte anses uppfyllt. Däremot uppgår måluppfyllelse för den totala investeringsvolymen till 59 % (tabell G3). Antalet stora investeringar som bedömts ha stor betydelse för effektiviseringen av lantbruket har varit större än beräknat. De disponibla medlen kan således anses använts på ett bra sätt och i enlighet med programmets intentioner.

Måluppfyllelse avseende antal företag som fått stödutbetalningar inom åtgärden Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter (123) är 38 % (tabell G3). Med kvarvarande budgetmedel ser det idag inte ut som sannolikt att det uppställda målet med 8 projekt kommer att uppfyllas. I förhållande till projektens investeringsvolym (se kap. 3.1.1.) är måluppfyllelsen dock 53 % (tabell G3). Det hänger samman med ett stort investeringsprojekt som berör ett stort antal företag vilket dock inte syns i indikatoruppföljningen. Det sammanlagda redovisade bruttoförelägningsvärdet är 0,084 MEURO (tabell R.2).

3.2 Axel 2

3.2.1 Ansökningsförfarande och finansiering.

Ansökan om jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag gjordes på fastställda blanketter. Blanketterna för år 2010 fastställdes av landskapsregeringen den 9 och 16 mars. Sista ansökningsdagen var den 30 april vilket infaller med den sista ansökningsdagen för de övriga arealbaserade stöden. Ändringar i säningsarealen kunde göras fram till och med den 15 juni.

Blanketterna för ansökan om utbetalning (Å1a, Å1b/102B, Å2a) och Ansökningsanvisningar skickades per post till samtliga jordbrukare som vid ansökningstidpunkten hade ett gällande avtal om kompensationsbidrag eller miljöstödet basstöd. Blanketterna för ansökan om utbetalning av miljöstödet specialstöd (Å20 - Å27) skickades till de lantbrukare som hade ett gällande specialstödsavtal. Blanketterna Å1a, Å2a och Å20-Å27 var förhandsifyllda.

Samtliga blanketter fanns även att hämta hos landskapsregeringen, på landskapsregeringens hemsida (<http://www.la.aland.fi/naringsavd/jordbruksbyran/blanketter.pbs>) och hos kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter.

Under 2010 utbetalades i kompensationsbidrag (212) totalt 2,986 MEURO och i miljöstöd (214) 3,738 MEURO varav EU:s finansieringsandel uppgår till 26,72 %.

3.2.2 Anslutningsgrad

Antal lantbrukare

Kompensationsbidrag (212) beviljades till totalt 487 lantbrukare (tabell O.LFA). Av dem ingick 175 lantbrukare ett nytt avtal år 2010 medan 277 lantbrukare hade ett avtal från år 2007, 2008 eller 2009. Det kumulativa antalet företag som fått stöd från och med år 2007 var således 452 (tabell G3) medan 35 lantbrukare hade fortfarande ett avtal från programperioden 2000-2006.

Den nya programperiodens miljöstöd (214) beviljades till 370 lantbrukare (tabell O.214(1) och tabell G3). På basen av avtal som ingåtts under programperioden 2000-2006 beviljades miljöstöd till 113 lantbrukare. Således beviljades miljöstöd till totalt 483 lantbrukare. Samtliga lantbrukare finns inom en region som enligt Rådets förordning (EG) nr 1257/1999, artikel 20 är ett mindre gynnat område.

Stödet för icke produktiva investeringar (216) genomfördes inte år 2010.

Areal

Arealmässigt omfattade kompensationsbidraget 16.619 hektar (tabell o. LFA). Av denna areal var 3.117 hektar naturbeten och 13.502 hektar åkermark. Den kumulativa arealen som omfattades av den nya programperiodens kompensationsbidrag var totalt 15.453 hektar (tabell G3) varav 12.336 hektar var åkermark och 3.117 hektar naturbeten. Kvar i den gamla programperiodens kompensationsbidrag fanns fortfarande 1.167 hektar åkermark.

Den nya programperiodens miljöstöd omfattade 9.933 hektar åkermark (kumulativ fysisk areal, tabell G3). Av denna areal tillkom 2.793 hektar år 2010. I den fysiska arealen ingår arealen som omfattas av miljöstödet basstöd och arealen för samtliga specialstöd förutom

arealen som omfattas av ekologisk produktion. Arealen som omfattas av basstödet frivilliga åtgärder ingår i arealen för miljöstödet basstöd.

Den kumulativa totala arealen som omfattades av den nya programperiodens miljöstöd var 11.417 hektar av vilka 3.382 hektar tillkom år 2010 (tabell G3). Av denna areal omfattades 1.467 hektar av ekologisk produktion och 9.949 hektar av andra riktade åtgärder (tabell O.214(1)). Till andra riktade åtgärder räknas den areal som omfattas av miljöstödet basstöd förutom arealen som ingår i avtal om ekologisk produktion samt den areal som omfattas av specialstöden för prioriterade naturbeten, hävd av löväng, anläggande av skydds zoner och bevarande av ursprungsraser.

Den fysiska arealen som omfattades av avtal från programperioden 2000-2006 var 5.089 hektar (tabell O.AGRI-ENV). Till insatser för landskap/natur räknas den areal som omfattas av miljöstödet specialstöd (174 hektar) och till andra insatser den areal som omfattas av basstödet delprogram för konventionellt jordbruk (2.415 hektar) och delprogrammet för naturbeten förutom den naturbetesareal som ingår i avtal om prioriterade naturbeten (1.120 hektar).

Arealen som odlades ekologiskt var totalt 2.848 hektar. Av denna areal ingick 1.380 hektar i avtal från programperioden 2000-2006 (tabell O.AGRI-ENV) och 1.467 hektar i avtal som ingåtts från och med år 2007 (tabell O.214 (1)).

Stöd för bevarande av ursprungsraser beviljades totalt för 147 djurenheter av vilka 127 ingår i avtal som ingåtts under programperioden 2007-2013 (tabell O.214 (2)) och 20 i avtal från programperioden 2000-2006 (tabell AGRI-ENV).

Antal avtal

Under året ingicks 175 nya avtal om kompensationsbidraget och det kumulativa antalet avtal från och med år 2007 var 452 (tabell G3). Inom miljöstödet ingicks 158 nya avtal (tabell G3), av dem tillhörde 65 st. miljöstödet basstöd och 93 miljöstödet specialstöd. Det kumulativa antalet avtal var 592 (tabell O.214 (1)).

Av avtalen som ingåtts under programperioden 2000-2006 var fortfarande 37 avtal om kompensationsbidrag och 114 avtal om miljöstödet basstöd i kraft. Av dem ingick 49 avtal i delprogrammet för ekologisk produktion och 65 avtal i delprogrammet för konventionellt jordbruk. Dessutom var 35 avtal om miljöstödet specialstöd i kraft och det totala antalet avtal från programperioden 2000-2006 som var i kraft var 149 (tabell O.AGRI-ENV).

Adderat med avtalen som ingåtts tidigare uppgick det totala antalet avtal om kompensationsbidrag således till 487. Det totala antalet avtal om miljöstöd uppgick på motsvarande sätt till 741 st (Tabell O.AGRI.ENV + tabell O214(1)).

3.2.3 Måluppfyllelse

För den kontinuerliga uppföljningen av hur de enskilda åtgärderna har förverkligats i förhållande till landskapsregeringens målsättning har landskapsregeringen uppgjort två tabeller i vilken det verkliga utfallet registreras årligen. Tabellerna visas i bilaga 1, tabell 1 och tabell 2. För de åtgärder som inte förändrats från programperioden 2000-2006 har arealen som ingår i avtal som ingåtts före år 2007 inkluderats i målsättningen i programdokumentet.

Konstateras kan att anslutningen till vissa frivilliga åtgärder inom miljöstödet fortfarande är väldigt lågt även om anslutningsgraden har ökat något i takt med att lantbrukarna övergått från den gamla programperioden till den nya. Intresset för de frivilliga åtgärderna är överlag mindre under denna programperiod än under den föregående programperiod. Även intresset för miljöstödet specialstöd verkar ha minskat. Speciellt har arealen som omfattas av miljöstödet specialstöd för prioriterade naturbeten minskat med 193 hektar sedan år 2007 trots att den totala naturbetesarealen som erhåller antingen gamla programperiodens basstöd eller nya programperiodens kompensationsbidrag har ökat med 203 hektar under motsvarande tidsperiod. Det minskade intresset för specialstödet kan eventuellt förklaras med att det i de avtal som ingås under denna programperiod ställs villkor för maximal djurtäthet som upplevs som alltför låg.

Antal företag

Målsättningen är att 500 lantbrukare ska erhålla kompensationsbidrag i slutet av programperioden. Denna målsättning uppnåddes år 2010 till 97 % och antalet stödtagare förväntas sjunka ytterligare under de sista programåren. Beaktas enbart anslutningen till den nya programperiodens kompensationsbidrag uppnåddes målsättningen till 90 % (tabell G3).

Målsättningen är att 470 lantbrukare ska vara anslutna till miljöstödet basstöd i slutet av programperioden. Denna målsättning uppnåddes år till 79 % (Tabell G3). Den låga måluppfyllelsen kan förklaras med att 113 lantbrukare fortfarande omfattades av avtal från programperioden 2000-2006. I takt med att dessa avtal löper ut och nya avtal tecknas i enlighet med det nya programmet kommer även den slutliga målsättningen för den nya programperioden att uppnås i större grad. Övergången till den nya programperiodens miljöstöd sker i stor i enlighet med landskapsregeringens förväntningar men fortsättningsvis dock något långsammare än uppskattat.

Areal

Den arealmässiga målsättningen för den nya programperiodens kompensationsbidrag uppnåddes till 86 % (tabell G3) men totalt, med beaktande av anslutningen till både den gamla och nya programperiodens kompensationsbidrag, uppnåddes målsättningen till 92 %. Beträffande åkermarken uppnåddes den totala målsättningen till 104 % medan målsättningen för naturbeten endast uppnåddes till 62 %. Detta beror på att 1.258 hektar naturbeten fortfarande omfattas av den gamla programperiodens basstöd för naturbeten. I takt med att de gamla avtalen löper ut kommer även den slutliga målsättningen för den nya programperioden att uppnås i större grad. Den låga måluppfyllelsen tyder dock på att övergången till den nya programperiodens kompensationsbidrag för naturbeten sker fortfarande något långsammare än uppskattat.

Målsättningen för den totala arealen som erhåller miljöstöd i slutet av programperioden är 17.425 hektar. Denna arealmässiga målsättning uppnåddes till 66 % (tabell G3). Målsättningen för den fysiska arealen som erhåller miljöstöd är 14.425 hektar och denna målsättning uppfylldes till 69 % (tabell G3). Den ännu relativt låga måluppfyllelsen beträffande miljöstödet kan förklaras med att den fysiska åkerarealen som fortfarande omfattades av avtal från programperioden 2000-2006 är 3.795 hektar (tabell O:AGRI-ENV). I takt med att dessa avtal löper ut kommer även den slutliga målsättningen för den nya programperioden att uppnås i större grad.

Övergången till den nya programperiodens stöd för ekologisk produktion sker fortfarande snabbare än väntat. År 2010 omfattades 1.467 hektar av avtal som ingåtts under den nya programperioden. Således odlas 16 % av den åkerareal som omfattas av den nya

programperiodens miljöstöd enligt ekologiska produktionsmetoder. Stöd för ekologisk produktion beviljades totalt för 2.848 hektar vilket är 113 hektar mera än år 2007. Detta tyder på att jordbrukarna har accepterat de skärpta stöd villkoren och ingått nytt avtal då det gamla avtalet har löpt ut.

Antal avtal

Målsättningen är att ingå 850 avtal inom åtgärd 214 till slutet av programperioden. Denna målsättning uppfylldes till 70% (tabell G3).

3.2.4 Tilläggsfinansiering för det europeiska jordbrukets nya utmaningar (HC/RP-medel)

Landskapet Åland har år 2009 tilldelats ytterligare 587.998 euro från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) till följd av den obligatoriska moduleringen som sker i enlighet med rådets förordning (EG) nr 73/2009³ och överföringen av outnyttjade medel inom systemet för samlat gårdsstöd samt tilldelningen från Europeiska rådets återhämtningsplan för Europa.

I enlighet med den andra programändringen kommer Ålands landskapsregering att använda beloppet för att finansiera sådana befintliga insatser inom axel 2 och åtgärd 214 (stöd för miljövänligt jordbruk) som är knutna till vattenförvaltning och biologisk mångfald. Landskapsregeringen har i första hand valt ut att använda det tilldelade beloppet för att finansiera anläggning av skyddszoner, ekologisk produktion, riktade insatser på naturbeten, hävd av löväng och skötsel av prioriterade naturbeten.

Målsättningen är att totalt 200 lantbrukare ska erhålla stöd för sådana åtgärder som finansieras med dessa medel. Den totala arealen och den fysiska arealen uppskattas till 2.925 hektar. Uppskattningsvis kommer 285 avtal att ingås fram till år 2013. År 2010 beviljades stöd från tilläggsfinansieringen till 77 lantbrukare varvid 39 % av målsättningen är uppfylld. Den totala arealen, och samtidigt också den fysiska arealen som beviljades stöd var 1.062 hektar vilket betyder att den arealmässiga målsättningen uppfylldes till 36%. Totalt ingicks 82 avtal vilket är 29 % av målsättningen (G3HC).

Åtgärder som är knutna till vattenförvaltning genomfördes på 587 hektar och åtgärder som är knutna till biologisk mångfald genomfördes på 476 hektar (H214).

För den kontinuerliga uppföljningen av hur de enskilda åtgärderna har förverkligats i förhållande till landskapsregeringens målsättning har landskapsregeringen uppgjort två tabeller i vilken det verkliga utfallet registreras årligen. Tabellerna visas i bilaga 1, tabell 3 och tabell 4.

3.3 Axel 3

3.3.1 Ansökningsförfarande och finansiering

Inom axel 3 är medelsbeviljningen hög inom åtgärden Etablering och utveckling av företag (312) 64 % och åtgärden Kompetensutveckling, informationsinsatser (341) 83 %. Däremot är

³ Rådets förordning (EG) nr 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för systemet för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare

efterfrågan mycket svag inom åtgärden Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311).

De ackumulerade offentliga utgifterna under åtgärden Etablering och utveckling av företag (312) uppgår till sammanlagt 0,506 MEURO varav EU:s finansieringsandel uppgår till 50 %. Under åtgärden Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311) uppgår de ackumulerade offentliga utgifterna till 0,063 MEURO varav EU:s finansieringsandel uppgår till 50 %.

Inom åtgärden Kompetensutveckling, informationsinsatser (341) och de åtgärder under axel 3 som finansieras med medel under axel 4 finns ännu inte deklarerade utgifter.

Såväl ansökningar om finansiering som ansökningar om utbetalning inlämnades kontinuerligt under året på framtagna ansökningsblanketter. Ansökningsblanketterna fanns att hämta hos landskapsregeringen samt fanns publicerade på landskapsregeringens hemsida (www.regeringen.ax).

Intresset för åtgärden Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311), vars målgrupp är medlemmar av jordbrukshushåll, har fortfarande varit svalt. Av programskrivningarna framkommer att det finns en avgränsning så att investeringar för bioenergi producerad av råmaterial från jordbruk och skogsbruk inom jordbruksverksamheten stöds inom axel 1 och utveckling av förnyelsebar energi för kommersiellt bruk stöds inom ERUF-programmet.

Det största intresset återfinns inom åtgärd Etablering och utveckling av mikroföretag (312). Åtgärden avser till största delen företagsstöd till enskilda mikroföretagare i form av investeringsstöd eller köp av tjänster för utveckling av företaget. Stöd kan också lämnas som ett projektstöd med syfte att förbättra företagsmiljön och förutsättningarna för mikroföretag. Syftet med stödet är att stimulera nyföretagande och att företagen skall bli långsiktigt konkurrenskraftiga och lönsamma.

Merparten av budgeten för åren 2007-2010 är förbrukad inom åtgärden (312). Största delen av finansieringen har beviljats till utveckling av etablerade företag men även ett nystartat företag har fått investeringsstöd. Investeringar i turismsektorn och då framförallt logikapaciteten utgör en stor del av de beviljade projekten, vilket förmodligen beror på att ett generationsskifte skett inom detta område och det idag råder en stark efterfrågan på bättre kvalitativa logimöjligheter. Ett projekt har beviljats finansiering för att bredda inriktningen på landsbygdsföretag och starta upp nya verksamheter. Ytterligare ett annat projekt, med tillväxt för landsbygdsföretag som huvudsakligt tema, har beviljats finansiering.

3.3.2 Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen gällande åtgärden Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311) avseende antal mikroföretag som erhållit stöd (betalningar) är låg, endast 13 % (tabell G3). Måluppfyllelsen avseende den totala investeringsvolymen är 43 %. Med ett redovisat nytt jobb (kvinna) är programmets uppsatta mål för breddade sysselsättningsmöjligheter (7 nya jobb) inom åtgärden ännu inte uppfyllt.

Måluppfyllelsen om 93 % (tabell G3) avseende antal mikroföretag som erhållit stöd (betalningar) från åtgärden Etablering och utveckling av mikroföretag (312) bedöms som mycket god. Måluppfyllelsen avseende de offentliga utgifterna är 32 %. Programmets

uppsatta mål för sysselsättning är uppnått (tabell R 8.1 och R 8.2). Det uppsatta målet för nyskapade jobb (5 st) inom åtgärden är uppnått med 15,5 nya jobb redovisade (kvinnor/män 71%/29%). Merparten av dessa finns inom turism.

3.4 Axel 4

Leader-metoden har under tidigare programperioder inte använts på Åland och under de första åren av programperioden koncentrerades insatserna till förberedande åtgärder med aktiva informations- och rådgivningsinsatser för att trygga och bygga upp ett underifrånperspektiv på genomförandet. Under 2009 utsåg landskapsregeringen en genomförande-organisation (lokal aktionsgrupp LAG) för Drivandet av den lokala aktionsgruppen (åtgärd 431). Programfinansiering beviljades för LAG-gruppens verksamhet vilket upptar 98 % av finansieringsramen. För att starta upp och komma igång med verksamheten har landskapsregeringen beviljat Leader föreningen förskottsfinansiering.

Projekt som finansieras genom Leader-metoden och beslutas (förordas) av LAG-gruppen kan genomföras i enlighet med åtgärderna Främjande av turistverksamhet (313), Grundläggande tjänster för ekonomi och befolkning på landsbygden (321), Förnyelse och utveckling av byarna (322), Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden (323) och Utbildning och information (331).

Under 2010 har implementeringen av den lokala utvecklingsstrategin tagit fart efter en lång uppbyggnadsfas.

3.4.1 Ansökningsförfarande och finansiering

Landskapsregeringen fattade under 2010 genom landskapsregeringsbeslut slutliga finansieringsbeslut för totalt åtta projekt, vilka förordats av LAG⁴. Med sammanlagt 10 beviljade projekt för perioden 2007-2010, samtliga inom ramen för åtgärden Livskvalitet, är 20 % av finansieringsramen för genomförandet av den lokala utvecklingsstrategin bunden. Inom ramen för åtgärd 322 Förnyelse och utveckling av byarna har genomförandet av ett treårigt projekt fortsatt. Under 2010 har utbetalningar ännu inte verkställts. Orsaken till uteblivna utbetalningar står som tidigare nämnts förutom de inledande årens problem med uppbyggnaden av Leader-organisationen att finna i den sena starten med fattande av finansieringsbeslut. De inledande problemen kring administrationen är under bearbetning och målsättningen är att under 2011 få igång rutinerna kring utbetalning vartefter ansökningarna om utbetalningar ökar.

3.4.2 Måluppfyllelse

De förväntade målsättningarna inom åtgärden Genomförande av lokala utvecklingsstrategier; Livskvalitet (413) är definierade som antal projekt som finansierats av LAG (125) och antal stödmottagare (125). Den förväntade sysselsättningsökningen är 15 arbetsplatser.

⁴ Tre projekt ur åtgärden Grundläggande tjänster för ekonomi och befolkning på landsbygden (321), två projekt ur åtgärden Förnyelse och utveckling av byarna (322), två projekt ur åtgärden Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden (323) och ett projekt ur åtgärden Utbildning och information (331).

Under 2010 har verksamheter som förverkligats inom åtgärd Drivande av den lokala aktionsgruppen (431) varit anordnande av informationstillfällen och seminarier, uppbyggnad och utveckling av en egen hemsida <http://leader.webbhuset.fi/start/>, deltagande i utbildning för styrelsemedlemmar samt beredning av ansökningar om projektfinansiering och därtill hörande administration.

Med sammanlagt 10 projektbeslut och 10 stödmottagare inom åtgärden Livskvalitet (413) är måluppfyllelsen 14 %. Måluppfyllelse som redovisas i tabell G3 avser verkställda betalningar varvid måluppfyllelsen i det hänseendet än så länge inte kan redovisas.

Övriga målsättningar för projekt som genomförs med Leadermetoden är definierade som ökat antal övernattningar, nya jobb, förbättrat lokalt serviceutbud, antal deltagare, utbildningsdagar etc. Eftersom inget projekt avslutats ännu är det för tidigt att kunna redovisa för måluppfyllelse inom dessa åtgärder.

Under 2010 har åtgärden Interregionalt och transnationellt samarbete (421) ännu inte implementerats.

4. FÖRVALTNING OCH ÖVERVAKNING

Lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten beträffande åtgärderna i programmet för landsbygdens utveckling ankommer enligt självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/91; ändr. 1556/94; ändr. 68/2004) på landskapet Åland.

Landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärings (FFS 63/07) utfärdad i september 2007 tillämpas på landskapets nationella och med EU-medel medfinansierade stödsystem inom ramarna för Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. Vid förvaltningen av EU-medel iakttas vad som bestämts i Europeiska gemenskapens gällande bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling.

4.1 Förvaltning

Landskapets allmänna styrelse och förvaltning sköts av Ålands landskapsregering. Landskapsregeringen är förvaltande myndighet och delegerat utbetalningsställe för landsbygdsutvecklingsprogrammet. Det övergripande ansvaret som förvaltningsmyndighet och utbetalningsställe ligger hos näringsavdelningens jordbruksbyrå. Delar av programmet (axel 1 och 3) administreras av näringsavdelningens allmänna byrå. Därutöver sköter redovisningsbyrån vid finansavdelningen vissa uppgifter som hör till utbetalningsställets uppgifter.

4.1.1 Nationella bestämmelser

I genomförandet av programmet under delar av axel 1 (åtgärd Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter 123) och axel 3 (åtgärd Etablering och utveckling av företag 312) beviljas stöd till näringslivet utgående från EU:s regler om statligt stöd och Näringsstödslag för landskapet Åland (2008/110) samt Landskapslag om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapgaranti (50/1988).

I beslut har landskapsregeringen ytterligare fastställt bestämmelser och kriterier i "Landskapsregeringens principer för handläggning och beviljande av stöd till näringslivet

avseende näringsavdelningens allmänna byrås moment i landskapets budget” (senast reviderad 2.10.2008). Beslutet reglerar närmare kriterier och villkor för företagsstöd och projektstöd inom de åtgärder som beskrivs ovan.

I beslut har landskapsregeringen den 28 mars 2008 fastställt nationella bestämmelser för finansieringsstöd enligt axel 1 för åtgärder riktade direkt till jordbrukare och livsmedelsförädling (åtgärd 111 Yrkesutbildning och information, 112 Startstöd för unga jordbrukare, 121 Modernisering av jordbruksföretag och 124 Samarbete om utveckling av nya produkter). Den 12 november 2009 reviderade landskapsregeringens regler för investeringsstöd och startstöd till lantbruket på Åland antagna av Ålands landskapsregering den 28 mars 2008 (se tidigare kap. 3.1.1.1. Ansökningsförfarande).

Landskapsregeringens beslut från den 24 april 2008 om närmare bestämmelser för vilka utgifter som berättigar till stöd från landsbygdsutvecklingsprogrammet utöver de bestämmelser som är reglerade i Kommissionens förordning (EG) nr 1974/2006 har gällt även under 2010.

Landskapsregeringens beslut från den 18 mars 2008 om urvalskriterier för projektfinansiering inom axel 1 och axel 3 har varit styrande under 2010. Urvalskriterierna för miljöstödet och kompensationsbidraget inom axel 2 är reglerade genom de villkor som är stipulerade i EU:s regelverk och i det godkända programdokumentet. Urvalskriterier för finansierade insatser inom åtgärd Ickeproduktiva investeringar (åtgärd 216) godkändes av övervakningskommittén i december 2010 genom skriftlig procedur och av Ålands landskapsregering den 22 december 2010. Urvalskriterierna för axel 4 är definierade i den lokala utvecklingsstrategin.

Med stöd av landskapslagen (2007:63) om finansiering av landsbygdsnäringar har landskapsregeringen fattat beslut om ett detaljerat regelverk för axel 2. Stöd villkoren reglernas i Ålands landskapsregerings beslut (2009:10) om stöd för att förbättra miljön och landsbygden. Beslutet reviderades två gånger under år 2010 genom Ålands landskapsregerings beslut 12:2010 och 91:2010. Revideringen gjordes bl.a. med anledning av att landskapsregeringen börjat implementera stödet för icke produktiva investeringar varvid ett stöd för skötsel av mångfunktionell våtmark införts inom åtgärd 214.

Ansökningsförfarandet regleras i Ålands landskapsregerings beslut (2009:13) om administration av jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag. En revidering av beslutet gjordes den 23 februari genom beslut 2009:13⁵. En del av ändringarna var av teknisk karaktär som föranleddes bl.a. av att kommissionens förordning (EG) nr 796/2004 upphävdes och ersattes med kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009, hänvisningar till den upphävda förordningen ersattes därmed med hänvisningar till den nya förordningen. Landskapsregeringen ville också fortsätta att förenkla ansökningsprocessen vilket krävde ändringar i regelverket för att kunna förverkligas.

Bestämmelser för utförande av kontroller har fastställts i Ålands landskapsregeringen beslut 83:2008 som fastställdes den 3 juli 2008. Beslutet har ändrats den 15 juni 2010 genom Ålands landskapsregerings beslut 45:2010⁶. Beslutet reviderades med anledning av ändrade krav på mätutrustning och måttavvikelse samt kommissionens krav på utvidgad kontroll omedelbart när måttavvikelse konstateras inom en växtgrupp. För kontrollerna på plats har

⁵ Ålands landskapsregeringens beslut (2009:13) om ändring av Ålands landskapsregerings beslut om administration av jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag, se *bilaga*

⁶ Ålands landskapsregerings beslut (2010:45) om ändring av Ålands landskapsregerings beslut om förfaranden vid kontroller av jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag, se *bilaga*

landskapsregeringen den 22 juni 2010 fastställt skriftliga anvisningar i "Ålands landskapsregerings anvisningar för utförande av kontroller av jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag".

4.1.2 Stödhanteringssystem

Miljöstödet och kompensationsbidraget inom axel 2 administreras med hjälp av ett integrerat administrations- och kontrollsystem (IACS) som upprätthålls vid jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral (TIKE). IACS ägs av jord- och skogsbruksministeriet men enligt avtal som ingåtts mellan jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsregering har landskapsregeringen tillträde till de delar av IACS som behövs för administrationen av Ålands miljöstöd och LFA-kompensationsbidrag. I IACS har dessutom byggts en tilläggsdel (IACS) som används enbart för behandling av de åländska stöden. Funktionerna i IACS har definierats av landskapsregeringen och det tekniska arbetet har utförts av TIKE. Uppgifterna från ansökningsblanketterna bearbetas i IACS och därifrån produceras statistik som är nödvändig för uppföljningen av programmet, så som uppgifter om areal och antal lantbrukare under varje stödform. Genom ett särskilt gränssnitt importerar betalningsmaterialet från IACS till landskapsregeringens ekonomisystem för utbetalning.

Ålands landskapsregering har ett *integrerat ekonomisystem* i AS400-miljö vars användare har tillgång till ekonomisystemet via ett gemensamt internt nätverk. Tillgång till ekonomisystemet ges via administration av systembehörigheter och rättigheter. Det integrerade ekonomisystemet består av modulerna kundfakturerings, leverantörsfakturerings, bokföring, lönehantering, lånereskontra, elektronisk betalningsförmedling till banker och Cognos rapportverktyg.

För att hantera stöd och bidrag inom axel 1,3 och 4 använder Ålands landskapsregering en modifierad projektregistermodul, som anpassas så att det motsvarar behovet av tillförlitliga och utförliga räkenskaper för varje insats inom programmet. Projektregistermodulen används för flera program för hantering av stöd med EU-finansiering.

Projektregistret är i drift och arbetet fortgår kontinuerligt med att bygga in utökad funktionalitet. Projektregistret anpassas så att det motsvarar behovet av tillförlitliga och utförliga räkenskaper för varje insats inom programmet.

Därutöver används ett diariesystem för att samla upp och hantera samtliga handlingar som rör enskilda stödärenden. Under år 2010 har ett nytt diariesystem testats och implementerats och sedan början av år 2011 har Ålands landskapsregering tagit i bruk systemet. Därmed sparas nu samtliga dokument rörande nya stöd i elektronisk form.

Rapporteringsbehovet för beviljanden och utbetalningar tillgodoses i det uppgraderade Cognos rapportverktyget och är i drift. Rapporterna vidare- och nyutvecklas kontinuerligt.

Finansavdelningen innehar administratörsrättigheterna till ekonomisystemet innefattande projektregistret och Cognos. Till den del stödhanteringen handhas av olika avdelningar har respektive avdelning/byrå enbart behörighet till sitt eget operativprogram stödhantering, medan de som verkställer utbetalningar och bokföring har behörighet till alla operativprogram eftersom Ålands landskapsregering har en centraliserad hantering av verkställandet av utbetalningar och bokföring. De som arbetar med stödhantering, de som verkställer utanordningar och bokförare har både läs- och skrivrättigheter i projektregistret. De som verkställer utanordningar och bokför stöden har läs- och skrivrättigheter i ekonomisystemet

och de övriga har enbart läsrättigheter i ekonomisystemet. Revisorn har läsrättigheter i projektregistret.

I all kommunikation med kommissionen inklusive finansiell rapportering använder sig landskapsregeringen av kommissionens gemensamma databas SFC⁷ inom ramen för sina användarrättigheter.

4.2 Övervakning

4.2.1 Löpande övervakning

Den löpande övervakningen av programmet har gjorts på förvaltningsmyndigheten med hjälp av de databaserade administrationssystem som förvaltningsmyndigheten använder för sin övervakning. De består av det integrerade systemet för administration och kontroll (IACS) och landskapsregeringens projektregister. Med hjälp av IACS-informationssystemet, handläggs åtgärderna 212 och 214 inom axel 2 i programmet. Via detta system insamlas också största delen av den grundläggande jordbruksstatistiken för Finland. Utöver IACS-informationssystemet är i första hand finansiell statistik tillgänglig för övervakningssystemet (landskapsregeringens projektregister) inom axel 1, 3 och 4. För insamling av projektspecifika resultat används utarbetade blanketter för uppföljning av mål och resultatindikatorer direkt vid projektets avslutande och två år senare (axel 1 åtgärd 123 och 124 axel 3 åtgärd 311 och 312). Inom övervakningssystemet utnyttjas förutom myndighetsinformation även annan uppföljningsinformation samt allmän statistik för att erhålla grundläggande information om programmets genomförande.

Uppföljningen av programmets måluppfyllelse sker med hjälp av de tabeller som är bifogade rapporten (bilaga 1 och bilaga 2a-c).

Kommissionen meddelade i december 2008 genom brev (SFC) sina observationer kring programmets utgångsindikatorer relaterade till mål och sammanhang såsom de är beskrivna i programdokumentet. I brevet ombads landskapsregeringen uppdatera/förtydliga/kvantifiera vissa av dessa. I brevet framgick att eventuella justeringar kan kräva en programändring.

Under året har förvaltningsmyndigheten uppdaterat/förtydligt en del av utgångsindikatorerna relaterade till mål och sammanhang i samband med programändringsförslag 4 (se kapitel 2 Ändring av de allmänna villkoren)

I den löpande utvärderingen har förvaltningsmyndigheten under 2010 kommunicerat information om uppföljningen av indikatorerna som de beskrivits ovan i programmet till de externa utvärderarna för programmet.

4.2.2 Övervakningskommittén

Övervakningskommittén har under året sammanträtt i maj och oktober och ytterligare behandlat två ärenden genom skriftlig procedur i december 2010. Under året har landskapsregeringen fattat beslut om ersättande suppleant och viceordförande för landskapsregeringens näringsavdelning och ersättande medlem för landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning.

⁷ SFC Structural funds common database 2007-2013

På mötet i maj behandlade övervakningskommittén det fjärde programändringsförslaget innefattande omfördelning av programfinansiering, ändrade stödnivåer gällande allmännyttiga investeringar som genomförs med Leader-metoden, utgångsindikatorerna (baselines), målkatorer för utfall, resultat och effekt samt tekniska justeringar.

Den årliga rapporten 2009 godkändes. Kommittén beslöt att EU:s Östersjöstrategi i samband med nästa programändring beaktas så att referenser till strategin införs under relevanta åtgärder och att programmets bidrag till förverkligande av strategin beskrivs i kommande årsrapporter.

Ett första utkast till halvtidsutvärdering av programmet presenterades av utvärderarna. Kommittén beslöt att inkomna synpunkter, kommentarer och rekommendationer skulle beaktas i det fortsatta arbetet. Beslöts ytterligare att arbetet med en uppföljningsmodell för miljöstödet vilken rekommenderades av utvärderarna bör inledas.

På mötet i oktober presenterade utvärderarna den löpande utvärderingen i form av en separat utvärderingsrapport. Kommittén beslöt godkänna utvärderingsrapporten och gav förvaltningsmyndigheten i uppdrag att färdigställa de på mötet presenterade bemötandena för behandling genom skriftlig procedur innan framläggande för Ålands landskapsregering och kommissionen (se kapitel 5).

Aktuella lägesanalyser av programmet samt vidtagna åtgärder för att ge programmet offentlighet och publicitet har kontinuerligt presenterats och behandlats.

I december behandlade och godkände övervakningskommittén förvaltningsmyndighetens förslag till bemötande av utvärderarnas rekommendationer i halvtidsutvärderingen och hörande av urvalskriterier för finansierade insatser inom åtgärd 216 (icke produktiva investeringar) genom skriftlig procedur.

4.3 Användning av tekniskt stöd

Det tekniska stödet som är till för att delfinansiera programmets genomförande, uppföljning och information har under 2010 innefattat utgifter för administration i form av ansökningsanvisningar och blanketter, utveckling och underhåll för IACS gällande miljöstöd och LFA, ersättning av utbetalningsställets kostnader (landsbygdsverket) enligt avtal, slututvärdering av landsbygdsprogrammet 2000-2006, förberedelser för utvärderingsarbetet 2007-2013, utgifter i samband med övervakningskommitténs möten samt personalkostnader (60% deltid).

De deklarerade utgifterna för tekniskt stöd uppgick under året till 154.314 €(se Tabell 2). De sammanlagda utgifterna från programmets början utgör 48 % av finansieringsplanen och 61 % av de beräknade utgifter i budgeten för landskapet Åland för åren 2007-2010. I början av programmet har en större andel budgeterats med anledning av att utgifterna normalt är högre i uppstartfasen av ett program. Att utgifterna understiger budget beror på att den löpande utvärderingen inte påbörjades som ursprungligen var planerat. Avseende slututvärdering av landsbygdsutvecklingsprogrammet 2000-2006 har en delbetalning belastat år 2009. Resterande delbetalningar belastar 2010 då slututvärderingen för programperioden 2000-2006 blir klar.

Den totala budgeten för genomförande av informationsinsatserna beräknas enligt programmets kommunikationsplan uppgå till 150 000 euro under programperioden. Eftersom budgeten för tekniskt stöd är mycket ansträngd kommer utgifterna för informationsinsatserna att bli väsentligt lägre.

Tabell 2. Deklarerade utgifter tekniskt stöd

Euro						
Tekniskt stöd	Deklarerade utgifter 2010*	Deklarerade utgifter ackumulerat 2007-2010	Ack. budget 2007-2010 för landskapet Åland	%	Programmets finansieringsplan 2007-2013	%
Information		23 165				
Utvärdering	73 679	101 505				
Administration	80 635	471 046				
Totalt	154 314	595 716	980 000	61 %	1 254 366	48 %

* Deklarerade utgifter till Kommissionen

Tabell 3. Budget tekniskt stöd

År	Budget	Ackumulerad budget
2007*	200 000	200 000
2008*	262 000	462 000
2009*	238 000	700 000
2010*	280 000	980 000
2011*	52 000	1 032 000
2012-2015	(Återstod att budgetera 222 000)	1 254 000

* Av Ålands lagting godkänd budget

Det tekniska stödet finansieras till 50 % med medel från jordbruksfonden och till 50 % med nationella offentliga medel (landskapsregeringen).

4.4 Åtgärder vidtagna för att se till att programmet ges offentlighet

Information om programmet och stöden finns att hämta på landskapsregeringen hemsida <http://www.regeringen.ax/>. Via hemsidan kan man ta del av hela programmet, samtliga ansökningsblanketter, stödvillkor, ifyllnadsanvisningar och informationsmaterial.

Information om finansieringsmöjligheter finns även på en starta eget portal <http://www.starta eget.ax/> som näringsavdelningen byggt upp tillsammans med Ålands handelskammare och Ålands Företagareförening.

Information om programmet och dess möjligheter har givits kontinuerligt i jordbruksbyråns informationsblad "Jordbruksbyrån informerar". Artiklar om programmet och finansieringsstöd som beviljats med medel från jordbruksfonden har bevakats inom media.

Upplysningstavlor med information om jordbruksfondens delfinansiering av projekt har distribueras till stödmottagare vilka erhåller investeringsstöd i enlighet med förordning (EG) 1974/2006 bilaga VI. Även övriga aktörer som driver landsbygdsutvecklingsprojekt (axel 1 och 3) erhåller i samband med beslutet en liten informationsdekal.

Inom ramen för axel 1 ordnade Pro Agria Ålands Hushållningssällskap tillsammans med landsbygdsnätverket i Finland i november ett informationstillfälle om generationsväxling

inom lantbruket. Landskapsregeringen informerade om stöd villkoren och ansökningsförfarande för investerings- och startstödet. Totalt deltog c. 70 personer.

Ett informationstillfälle ordnades under våren för företagare ute i den åländska skärgården. Ytterliga information om axel 3 distribuerats genom deltagande i den årliga lokala åländska näringslivsmässan.

Under året har riktade informationstillfällen genomförts i anslutning till vårens ansökningar om kompensationsbidrag och miljöstöd. Genom kungörelse i de båda lokaltidningarna utlyste landskapsregeringen stödet för miljövänligt jordbruk (miljöstöd) och LFA-kompensationsbidraget att sökas för år 2010. I kungörelsen informerades om stöd som kan sökas, blanketter som skall användas och om sista ansökningsdag. Samma information publicerades även i jordbruksbyråns informationsblad "Jordbruksbyrån informerar" nr 1/10 som skickas ut till samtliga jordbruksföretag på Åland.

Landskapsregeringen ordnade tillsammans med Pro Agria Ålands Hushållningssällskap två informationstillfällen om årets stödansökningar (8.4 och 14.4). Landskapsregeringen informerade om stöd villkoren och ansökningsförfarande för miljöstödet och LFA-kompensationsbidraget medan Ålands Hushållningssällskap informerade om de övriga stöden. Totalt deltog c. 60 personer. Därutöver ordnades två informationstillfällen om elektronisk stödansökan.

Under våren ordnades också möten mellan representanter från länsstyrelsens administrativa avdelning, Ålands Hushållningssällskap, kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter och landskapsregeringen. Vid mötet informerade landskapsregeringen om landsbygdsutvecklingsprogrammet och om ansökningsförfarandet. Även om kommunens landsbygdsnäringsmyndigheter inte på något sätt deltar i administrationen av stöden har de som jordbrukarnas närmaste myndighetskontakt en central roll vid spridning av information. Även Ålands Hushållningssällskap marknadsför stöden vid sina rådgivningstillfällen.

Kontinuerlig information lämnas om regelverk och ansökningsförfarande av såväl Ålands Hushållningssällskap som tjänstemän vid landskapsregeringen.

Under året har Landskapsregeringen tagit emot ett flertal besök från organisationer och myndigheter verksamma inom landsbygdsutveckling och lantbruksadministration eller rådgivning. Vid besöken har landskapsregeringen återkommande informerat om landsbygdsutvecklingsprogrammet och även utbytt erfarenheter om genomförande av landsbygdsutvecklingsprogram.

Landskapsregeringen offentliggjorde också under 2010 uppgifter om de mottagare som fått stöd under perioden 16.10.2009-15.10.2010 i den webbapplikation för ändamålet som tagits fram för landskapsregeringens hemsida. Landskapsregeringen drog emellertid tillbaka informationen efter EU-domstolens beslut om att inte tillåta förteckningar om hur mycket enskilda personer erhållit i EU-stöd publiceras på nätet. Landskapsregeringen utreder vidare hur man i fortsättningen skall uppfylla kraven i förordning (EG) 259/2008 samtidigt som man respekterar EU-domstolens beslut.

4.5 Sammanfattning av större problem

Sammantaget kan det konstateras att efterfrågan på programfinansiering under 2010 fortfarande är mycket ojämn. Störst efterfrågan har funnits för nyinvesteringar inom lantbruket, livsmedelsförädling samt för det arealbaserade stöden samt nyinvesteringar inom den landbaserade turismen. Intresset för diversifiering och utveckling av nya produkter har varit svalt.

Under programperiodens tre första år (2007-2009) hade landskapsregeringen inom axel 2 betalat 44,5 % av det anslag som upptas för kompensationsbidraget i programmets budgetram trots att budgetramen utökades med 1 MEURO euro i samband med den andra programändringen. Landskapsregeringen kunde konstatera att det budgeterade beloppet fortsättningsvis är för lågt på grund av att den anslutna arealen inte förväntas minska under återstoden av programperioden och därmed blir de årliga utbetalningarna oförändrade. Landskapsregeringen blev därför tvungen att utreda olika alternativ för att lösa problemet och i samband med den fjärde programändringen utökades budgetramen för kompensationsbidraget med ytterligare 0,900 MEURO genom överföringar från åtgärderna 112 och 124. Av den reviderade budgetramen återstår 43% vilket förväntas täcka behovet under åren 2011-2013.

Att Åland för första gången genomför Leader-metoden återspeglas i de inledande årens problem med inkörningen av administration av Leader. Det har yttrat sig i oklarheter i samverkan vid administrationen av Leader-åtgärderna mellan landskapsregeringen och Leader-föreningen vad gäller t.ex. styrdokument, rutiner och redovisningar. Landskapsregeringen samt Leaderföreningen tillsammans med LAG-gruppen arbetar kontinuerligt och målmedvetet i syfte att undanröja dessa oklarheter för att få en effektiv och klar administration. En del av problemen har dock fått sin lösning i samband med den fjärde programändringen då stödnivåerna för investeringar klargjorts genom att höja den offentliga stödnivån till 50 % för allmännyttiga investeringar.

Handläggningstiderna har även under 2010 varit i fokus och arbete fortgår med att korta ner dessa. Att felaktigheter i stödmottagarnas kostnadsredovisning kan medföra sanktioner har föranlett frågor från stödmottagarna. För att ge stödmottagarna tillräcklig information om vikten av korrekta kostnadsredovisningar samt om övriga stöd villkor har landskapsregeringen inom axel 3 och 4 under 2010 fortsatt att erbjuda direkt personlig kontakt med stödmottagaren innan första ansökan om utbetalning inlämnas. Det finns konkreta planer på hur kommunikationen med stödtagarna ytterligare ska förbättras. Nya rutiner ska införas för att ännu mer än för närvarande säkerställa en effektiv och från början korrekt utbetalning där det säkerställs att alla relevanta fakta innan utbetalning läggs fram och där stödtagaren likaså innan utbetalning i ännu högre grad än idag får ta del av information gällande beredningen av utbetalningsansökan och resultatet av denna.

Ambitionerna för informationsspridning var höga när programmet skrevs men har till följd av lågkonjunkturen 2008-2009, vilken har personella återverkningar i landskapsregeringens administration än idag, inte genomförts i den omfattning som varit tänkt och de planerade extra personella resurser som behövts har fördelats ut på de personer som redan arbetar med andra delar av programgenomförandet. För att effektivt nyttja befintliga resurser har information via hemsidan prioriterats samtidigt som arbetet koordinerats med kommunikation av andra stödmöjligheter och utvecklingsprogram.

Landskapsregeringen har under året fortsatt arbetet att införa en informationssäkerhetsstandard enligt ISO 27000. Arbetet har bestått i att utarbeta en informationssäkerhetspolicy, åtgärdsprogram samt att utse ansvarspersoner för genomförande av arbetet.

Under 2010 har landskapsregeringen arbetat vidare med åtskiljande av funktioner för kontroller på plats och administrationen av programmets tekniska stöd. Under 2010 genomfördes kontroll på plats av en utomstående oberoende revisionsbyrå. I samband med uppgörande av budget för landskapet Åland 2011 har funktionerna för förvaltningsmyndighet (stödbeslut), betalningsuppgift (betalningsbeslut), ansökan om betalning på landskapsregeringens vägnar samt godkännande av utgifter för tekniskt stöd klargjorts.

5. SAMMANFATTNING AV PÅGÅENDE UTVÄRDERING

Enligt artikel 84 i Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 skall landsbygdsutvecklingsprogrammen bedömas på förhand, efter halva tiden och i efterhand.

Förhandsutvärderingen av programmet gjordes av Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) i samarbete med konsultfirman EuroFutures i Stockholm.

För den löpande utvärderingen av programmet har Ålands landskapsregering tecknat avtal med Nordregio. Ålands statistik- och utredningsbyrå fungerar som samarbetspartner för fullgörandet av det utvärderingsuppdrag i enlighet med de villkor och på det sätt som angivits i anbudsfrågan och i Nordregios anbud. Uppdraget påbörjades under november 2009.

År 2010 skulle den löpande utvärderingen av programmet göras i form av en separat utvärderingsrapport efter halva tiden.

Styrgruppen som landskapsregeringen tillsatte i december 2008 höll sitt första möte tillsammans med utvärderarna i december 2009 för genomgång av arbetsplanen.

I den löpande utvärderingen har förvaltningsmyndigheten under början av år 2010 kommunicerat informationen till utvärderarna om uppföljningen av indikatorerna som de beskrivits ovan i programmet parallellt med utarbetandet av den årliga rapporten 2009. Som bas för utvärderingsarbetet har förvaltningsmyndigheten levererat information från de databaserade administrationssystem (IACS och landskapsregeringens projektregister) som används i övervakningen av programmet.

I början av år 2010 har utvärderarna i tillägg till insamling av programstatistik och data gjort intervjuer med ett flertal aktörer inom programgenomförandet såsom tjänstemän inom landskapsregeringen, övervakningskommittén, Ålands landsbygdscentrum, Leader-organisationen samt stödmottagare.

Styrgruppen samlades igen den 3 maj för att tillsammans med utvärderarna se över arbetsplanen för det fortsatta arbetet efter inlämnande av halvtidsutvärderingsrapporten. Beträffande datainsamling och de odlarintervjuer som genomförts påtalades från beställaren en viss farhåga för att de odlarintervjuer som genomförts kanske är för litet för att få fram en rättvisande bild. Samtidigt berörde problematiken kring avsaknad av lämpliga data inom axel 2 för uppföljning av axelns målsättningar. Styrgruppen fick ta del av utvärderarnas muntliga

presentation av preliminära slutsatser från utvärderingsarbetet och beslöt omfatta utvärderarnas förslag till dispositionsplan för halvtidsutvärderingsrapporten.

Första resultat och en preliminär avrapportering för övervakningskommittén genomfördes den 28 maj 2010. Därefter vidtog vissa kompletteringar i dialog mellan utvärderarna och programorganisationen. Under hösten 2010 genomfördes även ett telefonmöte mellan utvärderarna och landskapsregeringen med fokus på den fortsatta lärande processen i programmet.

Utvärderingen har utgått från den interventionslogik som programmet är designat utifrån och baseras på dokumentstudier och en kombination av indikatoruppföljning och intervjuer med stödmottagare och programorganisation. Med hjälp av kvantitativ indikatoruppföljning möjliggörs jämförelser mellan programområden, samtidigt som utvecklingen över tiden kan följas. Uppföljningen baseras på de indikatorer som insamlats av programorganisationen fram till årsskiftet 2009.

Den slutliga utvärderingsrapporten rapporterades ånyo på övervakningskommitténs möte den 25 oktober.

Sammanfattningsvis konstaterade utvärderarna att programmet startade lite sent, kännetecknas av stor komplexitet, outvecklad interventionsteknik, starkt fokus mot lantbruk, ojämnt beslutsläge och att det tagit tid att starta Leader, en ny metod för Åland. Eftersom programmet fortfarande befann sig i ett tidigt skede så ansåg utvärderarna det ännu för tidigt att följa upp eventuella effekter av programmet.

Övervakningskommittén beslöt godkänna utvärderingsrapporten och gav förvaltningsmyndigheten i uppdrag att färdigställa de på mötet presenterade bemötandena av utvärderarnas rekommendationer. Dessa behandlades därefter för beslut om godkännande genom skriftlig procedur innan de den december 2010 godkändes av landskapsregeringen och skickades till kommissionen (bilaga 3).

Efter mötet ordnades en presskonferens för media för att ge rapporten offentlighet och publicitet. Efter landskapsregeringens godkännande har rapporten även publicerats på landskapsregeringens hemsida.

Förvaltningsmyndigheten ansåg att utvärderarna hade producerat en komplett utvärdering och förvaltningsmyndigheten uppfattade att rapporten motsvarar de krav gällande mål, syfte och innehåll som regleras i Rådets förordning (EG) nr 1698/2005. Förvaltningsmyndigheten uppfattade även att rapporten innehåller de element som beskrivs i kommissionens handbok för en gemensam övervaknings- och utvärderingsram samt kommissionens riktlinjer för genomförande av halvtidsutvärdering av landsbygdsprogram. Sammantaget uppfattade förvaltningsmyndigheten att utvärderingsrapporten håller en hög kvalitet och kan användas som ett värdefullt verktyg att ytterligare utveckla programmet samt att användas som underlag vid planering och utformning av kommande landsbygdsutvecklingsprogram.

Förvaltningsmyndigheten konstaterade att gällande de förslag som utvärderarna lägger är det i dagsläget endast införandet av fler effektindikatorer samt generellt utvecklande av indikatorer som kräver förvaltningsmyndighetens övervägande av programändring.

Inom ramen för den löpande utvärderingen har programmets utvärderare för år 2010 utöver halvtidsutvärderingsrapporten sammanställt en rapport över programmets genomförande ur ett utvärderingsperspektiv (bilaga 4). Rapporten innehåller en allmän del innehållande en

beskrivning av utvecklingen inom programområdet och en mer detaljinriktad del beskrivande genomförande av programmet på åtgärdsnivå. Upplägget är relativt likartad upplägget i denna årsrapport. Ytterligare har utvärderarna ett fördjupningsavsnitt där de detaljgranskar eventuella effekter av införande av skärpta allmänna villkor gällande minsta areal och odlarens ålder för erhållande av stöd enligt axel 2. Utvärderarna konstaterar att de olika alternativen renderar relativt små effekter till nytta för programmet som helhet men kan rendera relativt stora negativa effekter inom vissa områden t.ex. i skärgården. Utvärderarna föreslår istället att de programansvariga om de vill rikta programresurserna noggrannare bör överväga ett bredare spektrum av urvalskriterier som bedöms gemensamt genom exempelvis ett poängsystem.

6. ÖVERENSSTÄMMELSE MED GEMENSKAPSPOLITIK

6.1 Gemenskapens konkurrensregler

Genomförandet av landsbygdsprogrammet skall vara förenligt med genomförandet av den övriga gemenskapspolitiken. Hit hör iakttagandet av gemenskapens konkurrensregler, beaktandet av hållbar utveckling och efterföljandet av gemenskapens miljölagstiftning. Det innebär bland annat att åtgärderna och genomförande av åtgärderna skall vara förenliga med statsstödsreglerna i artiklarna 87, 88 och 89 i EG-fördraget. Det innebär att stöd inte får ges av en medlemsstat med statliga medel som kan snedvrída konkurrensen inom den gemensamma marknaden genom att vissa företag eller viss produktion gynnas.

I det godkända programmet finns överensstämmelsen med gemenskapens politik dokumenterad, vilken skall försäkras genom hela programgenomförandet och anpassas om förändringar sker. På områden som faller under landskapsregeringens behörighet följer landskapsregeringen kontinuerligt med gemenskapens politik och vidtar åtgärder vid behov. All offentlig stödfinansiering under programperioden måste vara förenlig med gemenskapens statsstödsregler som gäller vid tidpunkten för det aktuella finansieringsbeslutet.

Kommissionens riktlinjer för regionalstöd (2007-2013) och den regionala statsstödskartan för Åland godkänd den 20 december 2006 reglerar möjligheten att bevilja investeringsbidrag till åländska företag.

Kommissionens förordningar om statligt regionalt investeringsbidrag (EG 1628/2006) upphörde under 2008 och ersattes med en allmän gruppundantagsförordning (EG) nr 800/2008. Den tillsammans med förordningen om stöd av mindre betydelse (EG 1998/2006) utgör rättsgrund för landskapsregeringens stödordningar till näringsverksamhet.

Beslutad projektfinansiering under 2010 inom ramen för programmets axel 1 och åtgärd 123 Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter har skett med riktlinjerna och kommissionens gruppundantagsförordning som grund.

I genomförandet av programmet iaktas kontinuerligt konkurrensutsättning och vid anskaffningar skall relevanta upphandlingsregler iaktas⁸.

⁸ Lagen om offentlig upphandling (ÅFS 43/1994), landskapsförordning om offentlig upphandling (ÅFS 101/1998) och Ålands landskapsregerings beslut gällande vissa upphandlingar (ÅFS 41/2006).

6.2 Hållbar utveckling en horisontell prioritering.

Kommissionens definition på hållbar utveckling "En utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov" innehåller en social dimension, en ekologisk dimension och en ekonomisk dimension vilka alla är integrerade. I programgenomförandet skall hänsyn tas till såväl hållbar utveckling med betoning på miljö och jämlikhet.

Den övergripande målsättningen med miljöarbetet i landskapet är att uppnå en hållbar utveckling och att skydda miljön.

Det är viktigt att allt hållbarhetsarbete integreras i befintliga strukturer. Inom landskapsregeringen görs arbete på olika nivåer som bidrar till en hållbar utveckling. Det framgår av innehållet i planer och program som finns inom landskapsregeringen. Hit hör alla EU-delfinansierade program inklusive landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Programmets hänsyn till hållbar utveckling (miljö) har förvaltande myndighet under året beaktat i beredningen av projektansökningar. Ett villkorat urvalskriterium är att ett projekt inte får påverka en hållbar utveckling negativt utan skall förbättra möjligheterna för en miljömässigt hållbar utveckling. Beroende på projektens karaktär har indikationer på förverkligande av hållbar utveckling framkommit mer tydligt i vissa projekt än andra. Inom axel 3 har en stor del av projekten riktats till investeringar inom den landbaserade turismen och där har säkerställande av hållbar utveckling iakttagits t.ex. genom användning av förnyelsebara energikällor vid uppvärmning.

Åland är till följd av sin placering mitt i Östersjön sårbart. Många av de för Åland stora miljöhoten är globala och sprids i vatten och genom luften. Exempel på hot mot vår miljö är övergödningen av vatten, växthuseffekten, organiska miljögifter och ökande halter av tungmetaller. För Åland har den pågående övergödningen av vattenmiljön med fosfor och kväve varit det allvarligaste problemet.

Som en följd av Ålands inträde i den Europeiska Unionen år 1995 har Åland utarbetat ett program och ingår i det europeiska nätverket av naturskyddade områden kallat NATURA 2000.

Åland berörs även av EU:s ramdirektiv för vatten. Med egen lagstiftningsbehörighet inom vattenområdet har Åland utsetts till behörig myndighet enligt vattendirektivets artikel 3.2. I december 2009 antog Ålands landskapsregering ett åtgärdsprogram för att uppnå målet om en god vattenkvalitet senast 2015.

Inom vattenområdet är målen enligt åtgärdsprogrammet att minska näringsbelastningen som härstammar från jordbruk, fiskodling och bosättning. För att minska belastningen inom jordbruket föreslås riktad rådgivning för enskilda gårdar och styrning av stödsystemet för jordbruket mot att vara mer effektivt ur miljöskyddsperspektiv. Informationsinsatser samt stöd för anläggande av våtmarker anses även som angeläget. Dessa åtgärder planeras redan att genomföras inom landsbygdsutvecklingsprogrammet. På grund av den inneboende trögheten i systemet tar det lång tid innan dessa åtgärder ger synliga resultat.

6.3 Jämlikhet/jämställdhet en horisontell prioritering.

Gemenskapens horisontella prioritering om jämlikhet skall genomsyra alla delar av programmets genomförande. Sammansättningen av övervakningskommittén för programmet följer prioriteringen för jämlikhet och jämställdhet.

Sysselsättningsgraden på Åland är god. Andelen sysselsatta kvinnor har dock ökat mera än antalet sysselsatta män under 2000-talet. Kvinnorna utbildar sig i allt högre grad men återfinns på arbetsmarknaden inom den lägre avlönade offentliga sektorn och tar samtidigt ett större ansvar för det oavlönade hemarbetet och barnen.

Bland personer 55 år och äldre har männen fortfarande en högre utbildningsgrad än kvinnorna, medan det i åldersklasserna därunder är kvinnorna som är mer välutbildade. Av samtliga heltidsanställda i privatsektor är 34 procent kvinnor. Inom offentlig sektor är situationen den motsatta, där är drygt 60 procent av de heltidsanställda kvinnor. Enligt statistik från 2006 arbetade 28 procent av löntagarna i den privata sektorn deltid och av dessa utgjorde kvinnorna 61 procent (ÅSUB 2008:2). Av de offentligt anställda deltidarbetade 38 procent (ÅSUB 2008:1) här finns ingen könsuppdelad statistik.

Det finns stora skillnader mellan könen när det gäller val av studieinriktning vilket återspeglas på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknaden är i stor utsträckning horisontellt segregerad, vissa branscher domineras av kvinnor och andra av män. Det finns ett tydligt mönster av typiska kvinno- och mansdominerade näringsgrenar och yrken. Inom lantbruket kan man dock konstatera att yrket blir alltmer könsneutralt delvis beroende på att yrket blir mer mekaniserat och ställer mindre krav på fysisk styrka. Till denna utveckling bidrar bl.a. åtgärd 121 inom axel 1. Åtgärden syftar bl.a. till att modernisera lantbruket och förbättra arbetsmiljön.

Lönestatistiken visar på inkomstskillnader mellan könen och statistik över beskattning och inkomster visar att en större del av männen finns i de högre inkomstklasserna medan ett högre antal kvinnor återfinns i de lägre. Detta gäller både förvärvs- och kapitalinkomster. Medelmånadslönerna inom den privata sektorn är högre för män än för kvinnor både då det gäller de olika branscherna och personalgrupperna (ledning, förmän, operativ personal mm). Man kan ändå notera att en viss utjämning skett från 2001 till 2006. Även inom offentlig sektor är männens medellöner högre både totalt sett och i de flesta huvudyrikesgrupper.

Arbetsrätten med vissa undantag hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Detta innebär att behörigheten gällande jämställdhetsfrågor är delad mellan riket och Åland. Landskapets och kommunernas tjänstemän hör till landskapets behörighet medan statstjänstemän och privaträttsligt anställda, inklusive privaträttsligt anställda hos landskapet och kommunerna hör till rikets behörighet.

Förvaltningsärenden om jämställdhet mellan kvinnor och män som hör till landskapets behörighet handläggs sedan år 2007 av landskapets diskrimineringsombudsman.

Jämlikhetsbegreppet som är ett bredare begrepp än jämställdhet behandlas i programgenomförandet genom att synliggöra det i ansökningshandlingarna så att sökanden får motivera sitt svar som ger beslutsfattaren underlag för bedömning huruvida projektet inte motverkar allas lika rättigheter i samhället. Detta oavsett kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Tillsvi vidare har det inte

förekommit ansökningar som avslagits på den grund att detta urvalskriterium inte uppfyllts. Könrelaterad statistik i indikatorerna som de är presenterade i programmet följs upp i resultatuppföljningen i programmet. Som exempel kan nämnas att ca. en fjärdedel av beviljad programfinansiering inom åtgärderna Diversifiering (311) och Etablering och utveckling av mikroföretag(312) beviljats till företag som helt eller delvis leds av en kvinna. 72 % av de nyskapade arbetstillfällena som inrapporterats inom samma åtgärder innehåller kvinnor. Eftersom lagstiftningsbehörigheten gällande arbetsrätten i det privata näringslivet hör till rikets behörighet är programmets möjligheter att i en större utsträckning påverka mönster av typiska kvinno- och mansdominerade näringsgrenar, löneskillnader etc är komplext och programmets påverkningsmöjligheter begränsad.

6.4 EU:s strategi för Östersjöområdet.

Europeiska rådet antog i november 2009 en strategi för Östersjöområdet inklusive en tillhörande åtgärdsplan.

Landskapsregeringen har sett det som viktigt att vattenkvaliteten i Östersjön förbättras och som en absolut nödvändighet för en framtida stark ekonomisk utveckling.

I Ålands landskapsregerings EU-meddelande 2/2010-2011 till Ålands lagting⁹ redovisas bla för strategin. Åland fick i samband med antagandet av strategin en förfrågan om att delta i ett s.k. flaggskepp-projekt som ingår i avsnittet om miljövänlig fartygstrafik (sk clean shipping-projekt). Landskapsregeringen ordnade under hösten 2009 ett seminarium om ekonomiska styrmedel för fartygstrafiken, i samarbete med HELCOM och med närvaro av ledande företrädare för svenska och finska sjöfartsmyndigheter. I januari 2010 deltog landskapsregeringen i ett start möte om clean-shippingdelen av strategin. Vid mötet utsågs HELCOM preliminärt till att leda flera flaggskepp-projekt. Landskapsregeringen har utsetts till s.k. "co-leader" till projekt som främjar åtgärder för att minska utsläppen från fartyg. Uppgiften innebär att Åland tillsammans med svenska och finländska sjöfartsmyndigheter ska försöka se till att målsättningarna i Östersjöstrategin uppfylls. Mariehamns stad deltar i ett av de konkreta projekt som startat hösten 2010.

Landskapsregeringen beaktar även andra prioriteringsområden. Landskapsregeringen har i sitt åtgärdsprogram för de åländska vattnen sagt att de ska vara en pådrivande aktör för en mer hållbar fiskodling på Östersjönivå. Som ett led i detta deltar följer landskapsregeringen aktivt med flaggskeppsprojektet "Främja hållbara produktionsmetoder inom vattenbruket", vilket Finland ansvarar för. Programfinansiering söks för ett underprojekt "Aqua Best" som syftar till att definiera strategiska mål för en hållbar utveckling av Östersjöns vattenbruk och omfattar bl a en utredning om miljölagstiftning och tillstånd som rör vattenbruket, områdesplanering och användning av kretsloppsanpassat foder. En "code of conduct" och code of "practise" för näringsutövare och myndigheter kommer att utarbetas. Särskilt intressant ur åländsk synvinkel är även arbetet med att "säkerställa ett hållbart fiske" och de övriga projekt som syftar till att minska näringsläckaget från olika landsbygdsnäringsgrupper inklusive jordbruk och turism.

⁹ I meddelandet redogör landskapsregeringen för den huvudsakliga dagordningen inom EU 2011 och landskapsregeringens prioriteringar i förhållande till denna samt landskapsregeringens redogörelse för verksamheten med EU-ärenden under 2010

Landsbygdsprogrammets övervakningskommitté har konstaterat att flertalet åtgärder inom programmet stöder Östersjöstrategins prioriteringar¹⁰ ävenom hittills beviljad programfinansiering inte finansieras inom ramen för ett flaggskepp. Framförallt prioriteringarna som relaterar till att minska näringsläckage, anpassning till klimatförändringar, att stärka ett hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske samt bibehålla Östersjöregionen attraktiv för medborgarna och turisterna är relevanta för programmet. I synnerhet miljöstödet (åtgärd 214) bedöms kunna bidra till de tre förstnämnda. Programåtgärder inom axel 3 och Leader tillsammans med startstöd och modernisering av jordbruksföretagen inom axel 1 samt icke produktiva investeringar inom axel 2 bedöms kunna bidra till att bibehålla Östersjöregionen attraktiv för medborgarna och turisterna. Inom åtgärd 312 har investeringar till att förbättra logikapaciteten bidragit till att öka regionens attraktivitet för turismen och investeringar inom jordbruksföretag (åtgärd 121) för att bibehålla landsbygden levande och attraktiv för de boende där.

Även genom Ålands deltagande i Central Baltic Interreg IV A Programme är landskapet med och förverkligar de uppsatta målsättningarna i EU:s strategi för Östersjöområdet. Hittills har landskapsregeringen beviljat medfinansiering bl.a. till två miljöprojekt vilka på olika sätt undersöker tillståndet i Östersjön och specifikt bl.a. undersöker tillståndet för bottenvegetationen i Östersjön.

Finansiering från det åländska operativprogrammet med finansiering från regionala utvecklingsfonden bedöms stöda Östersjöstrategin inom områdena Forskning och utveckling, Innovation, Energi, Transport, Miljö och IT.

6.5 Komplementaritet med andra finansieringsinstrument.

De system som är stödberättigade inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaden tillhör inte Ålands behörighet. Till den del som sådana stöd som avses i artikel 5.6. i rådets förordning EG (nr) 1698/2005 kommer att genomföras av jord- och skogsbruksministeriet även på Åland säkerställs genom administrativa förfaranden att ingen dubbel finansiering beviljas från detta program. Administrativa förfarande säkerställer också att projekt som erhåller finansiering från struktureringsfonden enligt artikel 6 i Rådets förordning (EG) Nr. 3320/2006 om etablerande av tillfälligt omstruktureringsprogram för sockerindustrin inom gemenskapen inte erhåller dubbelfinansiering finansiering från åtgärder inom landsbygdsutvecklingsprogrammet. Målgruppen för omstruktureringsprogrammet är lantbrukare som odlat sockerbetor och avstått från produktionskvot, vilket måste verifieras då stöd söks.

Landskapsregeringen är inte ansvarig för beviljande av stöd för program som erhåller finansiering från Europeiska gemenskapens marknadsorganisation för frukt och grönsaker då detta ligger under Finlands behörighetsområde i avgränsningen i självstyrelselagen för Åland. De finska myndigheterna som ansvarar för beslutfattande kring stödprogram meddelar dock sina beslut till landskapsregeringen varför risken för dubbelfinansiering från åtgärder inom landsbygdsprogrammet därmed kan undvikas.

¹⁰ 1. To reduce nutrient input to the sea to acceptable levels

5. To adapt to climate change

9. To reinforce sustainable agriculture, forestry and fishing

12. To maintain attractiveness of the Baltic Sea Region for its citizens and to reinforce attractiveness for tourists.

Landskapsregeringen ansvarar utöver landsbygdsutvecklingsprogrammet under programperioden 2007-2013 för tre åländska EU delfinansierade program; Företagande och innovationer med finansiering från regionalfonden, Kompetens och delaktighet med finansiering från socialfonden, operativt program för fiskerinäringen med finansiering från fiskerifonden.

Programmen omfattar geografiskt hela Åland och har innehållsmässiga beröringspunkter. Avgränsning mellan de olika programmen finns inskrivna i de olika programmen. I och med landskapet Ålands litenhet är det möjligt att implementera programmen genom en och samma administrationsapparat på central nivå.

Programmet med finansiering från regionalfonden har som huvudmålsättning att utveckla den åländska ekonomin mot högre förädlingsgrader och ett ökat kunskapsinnehåll i produktionsprocesser och produkter. Prioriterade områden är entreprenörsanda, innovation inom SME, nya finansiella lösningar och företagskuvöser, energieffektivitet/förnyelsebar energi, tillämpad forskning och teknikutveckling samt utveckling av IKT. I landsbygdsutvecklingsprogrammet finns vissa kopplingar till regional konkurrenskraft och sysselsättning när det gäller innovationer och kompetens, miljö i form av förnyelsebar energi och energieffektivitet samt turism. Projektfinansiering för utveckling av nya produkter och tjänster har beviljats uteslutande från regionalfonden. Inom landsbygdsutvecklingsprogrammet har den åtgärd som möjliggör finansiering för utveckling av nya produkter, processer och tekniker inom jordbruks- och livsmedelssektorn samt inom skogsbrukssektorn ännu inte haft sökanden. Bearbetning av råmaterial till bioenergi samt produktion av bioenergi baserad på råmaterial från lantbruk och som huvudsakligen används inom lantbruket kan stödas via åtgärderna 121 och 123. Inom landsbygdsutvecklingsprogrammet har investeringsstöd för produktion av bioenergi för att användas inom lantbruket ännu inte beviljats. Inom förnyelsebar energi har finansiering beviljats från regionalfonden till en större investering i en biogasanläggning i ett företag i syfte att minska användningen av fossila bränslen i produktionen. "Överloppsenergin" planeras föras till ett kommunalt fjärrvärmenät för att öka användningen av förnyelsebar energi i kommunen.

Finansieringsansökningar som fokuserar på regionalt betydelsefulla turismprojekt (investeringar) och som kan finansieras genom regionalfonden har inte varit aktuella. Däremot har det funnits efterfrågan på programfinansiering från axel 3 till mikroföretag inom den landbaserade turismen.

Fiskeriprogrammet har kopplingar till regional konkurrenskraft både när det gäller kompetens och näringslivsutveckling och till landsbygdsutvecklingsprogrammet när det rör lokal utveckling. Näringsidkare inom fiskerinäringen, fiskare och fiskeriföretag, kan dock inte erhålla stöd från de övriga programmen.

Programmet med finansiering från socialfonden har som huvudmålsättning att förbättra nyttjande av humankapitalet genom en generell höjning av kompetensnivån bland vuxna i arbetslivet och genom en ökad integration av utanförgrupper. Prioriterade områden är investeringar i humankapital, innovativa former av arbetsorganisationer, aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättningen samt inklusion/tillgänglighet.

De utbildningsåtgärder som finansierats från axel 1 har haft karaktären av korta utbildningsinsatser i motsats till utbildningsinsatser av mer generell karaktär och långsiktiga

utbildningsprojekt kopplade till sysselsättningspolitiken och EU:s sysselsättningsstrategi vilka finansierats från socialfonden.

I programmet Central Baltic Interreg IV A Programme ingår Åland som aktiv part i underprogrammet Archipelago and Islands bestående av regioner med skärgård och öar. Programmet ger förutsättningar att driva större projekt i samarbete med andra regioner och kan därmed få större spridningseffekt än regionala projekt inom småföretagande, landsbygdsturism, förnyelsebar energi, innovationer etc. Det gränsöverskridande samarbetet kan innehållsmässigt ha kopplingar till flera av de övriga programmen men har naturligt en annan dimension genom att de medverkande kommer från olika regioner. Direkta näringslivsfrämjande projekt som förverkligas inom programmet främjar företag inom hela näringsgrenar och geografiska områden framom att gynna specifika företag, vilket innebär att programmet har en annan utgångspunkt än den stödfinansiering som förverkligas inom landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Landskapsregeringen har hittills under programperioden (2007-2013) förordat och beviljat medfinansiering till dylika projekt inom miljö, turism och distansarbete. Projekten gränsöverskridande samarbete och projektparterna är icke-företag.

7. LANDSBYGDSNÄTVERK

Jord- och skogsbruksministeriet har det övergripande ansvaret för det nationella landsbygdsnätverket som inrättades år 2007 i enlighet med Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling.

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte i september 2007 en styrgrupp för landsbygdsnätverket. Åland är representerad i styrgruppen med en medlem och ersättare. Åland har även en deltagande i en arbetsgrupp för internationalisering. Från Åland har deltagande skett i styrgruppens och arbetsgruppens möten och nätverksträffar.

Inom ramen för sin utbildningsverksamhet har nätverket den 23 januari ordnat utbildning för styrelsemedlemmar i den lokala aktionsgruppen i Mariehamn. Utbildningens innehåll och målsättning tog fasta på att utveckla kvaliteten på styrelsearbete, presentation av Leadermetodens grundprinciper och styrelsens ansvar och skyldigheter. Till utbildningstillfället kom elva deltagare.

I mars deltog representanter från Ålands landskapsregering och Leaders aktionsgrupp i ett båtseminarium med syfte att främja kontaktskapande till andra LAG-grupper i Sverige och Finland samt informationsutbyte mellan länderna kring administration av EU-program. På mötet introduceras även EU:s Östersjöstrategi och diskussion fördes kring möjligheter att stöda strategin med Leadermetoden.

Åland har även deltagit med ett projektbidrag i den landsomfattande tävlingen Best Practise som avslutades med en Landsbygdsgala i Helsingfors den 7 oktober. I anslutning till galan anordnades ett miljöseminarium med deltagare från Åland.

I november anordnade nätverket i samarbete med Ålands Hushållningssällskap och Ålands Producentförbund en generationsväxlingskurs för att ge allmän information om generationsväxlingsprocessen, generationsväxlingsplanering, företagets försäkringsskydd,

pensionsalternativ, avträdelsetöd, arvs- och gåvoskattefrågor och värdering av gården. Seminariet lockade 52 deltagare.

På nätverksenhetens hemsida

<http://www.landsbygd.fi/sv/index/landsbygdsnatverk/verksamhetsform/deltagande.html>

finns även information om Ålands landsbygdsutvecklingsprogram (länk).

Tabell 1. Den arealmässiga anslutning i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013

Kompensationsbidrag, åkermark

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Anslutning, hektar, pb 2000-2006	9.186	7.348	5.854	1.167			
Anslutning, hektar, pb 2007-2013	4.419	6.275	7.742	12.336			
Anslutning, totalt	13.605	13.623	13.596	13.502			
Skillnad, hektar	605	623	596	502			
% av målsättningen uppfylld	105	105	105	104			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		18	-27	-94			

Kompensationsbidrag, naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Anslutning, hektar	1.837	2.081	2.314	3.117			
Skillnad, hektar	-3.163	-2.919	-2.686	-1.883			
% av målsättningen uppfylld	37	42	46	62			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		244	233	803			

Naturbeten TOTALT

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Anslutning, hektar 2000-2006 (miljöstöd)	2.335	1.988	1.919	1.258			
Anslutning, hektar 2007-2013 (LFA)	1.837	2.081	2.314	3.117			
Anslutning, totalt	4.172	4.069	4.233	4.375			
Skillnad, hektar	-828	-931	-767	-625			
% av målsättningen uppfylld	83	81	85	87			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		-103	164	142			

Miljöstödets basstöd, obligatoriska åtgärder

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	5.352	5.772	7.900	8.900	13.000	13.000	13.000
Anslutning, hektar	5.851	6.436	7.108	9.070			
Skillnad, hektar	499	664	-792	170			
% av målsättningen uppfylld	109	112	90	102			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		585	672	1.962			

Miljöstödets basstöd, TOTALT

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	12.400	12.400	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Anslutning, hektar 2000-2006*	6.900	6.453	5.831	3.796			
Anslutning, hektar 2007-2013	5.851	6.436	7.108	9.070			
Anslutning, TOTALT	12.751	12.889	12.939	12.866			
Skillnad, hektar	351	489	-61	-134			
% av målsättningen uppfylld	103	104	100	99			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		138	50	-73			

* alla delprogram på åkermark inkl. ekologisk produktion

Reducerad höstbearbetning

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.600	1.800	1.900	1.950	2.000	2.100
Anslutning, hektar, pb 2000-2006	602	684	617	404			
Anslutning, hektar, pb 2007-2013	815	1.018	971	1.179			
Anslutning, totalt	1.417	1.702	1.588	1.583			
Skillnad, hektar	-83	102	-212	-317			
% av målsättningen uppfylld	94	106	88	83			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		285	-114	-5			

Fånggröda

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	50	80	60	70	80	90	100
Anslutning, hektar 2000-2006	33	44	47	48			
Anslutning, hektar 2007-2013	9	9	14	9			
Anslutning, totalt	42	53	61	58			
Skillnad, hektar	-8	-27	1	-12			
% av målsättningen uppfylld	84	66	102	82			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		11	8	-3			

Minskad gödning

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.000	1.200	400	450	500	550	600
Anslutning, hektar	338	354	364	345			
Skillnad, hektar	-662	-846	-36	-105			
% av målsättningen uppfylld	34	30	91	77			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		16	10	-19			

Spridning av stallgödsel under växtperioden

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.800	500	600	700	800	900
Anslutning, hektar	397	428	480	1.066			
Skillnad, hektar	-1.103	-1.372	-20	466			
% av målsättningen uppfylld	26	24	96	178			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		31	52	586			

Flerårig extensiv vallodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.700	1.900	2.100	2.300	2.500	2.500
Anslutning, hektar 2000-2006	863	923	830	531			
Anslutning, hektar 2007-2013	708	845	1.046	1.634			
Anslutning, totalt	1.571	1.768	1.876	2.165			
Skillnad, hektar	71	68	-24	65			
% av målsättningen uppfylld	105	104	99	103			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		197	108	289			

Precisering av kvävegödning i grönsaksodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	50	80	60	65	70	75	80
Anslutning, hektar	25	54	47	87			
Skillnad, hektar	-25	-26	-13	22			
% av målsättningen uppfylld	50	68	78	134			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		29	-7	40			

Mekanisk ogräsbekämpning i potatisodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	50	70	15	20	25	30	30
Anslutning, hektar	16	14	17	16			
Skillnad, hektar	-34	-56	2	-4			
% av målsättningen uppfylld	32	20	113	79			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		-2	3	-1			

Användning av täckmaterial vid bekämpning av ogräs hos fleråriga trädgårdsväxter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	100	100	200	250	250	250	250
Anslutning, hektar	164	168	165	247			
Skillnad, hektar	64	68	-35	-3			
% av målsättningen uppfylld	164	168	83	99			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		4	-3	82			

Minskad användning av växtskyddsmedel mot skadeinsekter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	150	200	170	200	230	250	250
Anslutning, hektar	80	159	157	234			
Skillnad, hektar	-70	-41	-13	34			
% av målsättningen uppfylld	53	80	92	117			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		79	-2	77			

Ekologisk produktion, åkermark, nya programperioden

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	745	500	500	2.000	2.900	2.950	3.000
Anslutning, hektar	555	762	995	1467			
Skillnad, hektar	-190	262	495	-533			
% av målsättningen uppfylld	74	152	199	73			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		207	233	472			

Ekologisk produktion, åkermark, TOTALT

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	3000	2661	2427	2.800	2.900	2.950	3.000
Anslutning, hektar 2000-2006	2180	2065	1790	1380			
Anslutning, hektar 2007-2013	555	762	995	1467			
Anslutning, totalt	2735	2827	2785	2848			
Skillnad, hektar	-265	166	358	48			
% av målsättningen uppfylld	91	106	115	102			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		207	233	472			

Ekologisk produktion, husdjur (foderareal; 1 ha = 1 de)

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	600	680	750	830	900	950	1000
Anslutning, hektar 2000-2006	643	637	686	517			
Anslutning, hektar 2007-2013	97	167	192	280			
Anslutning, totalt	740	804	878	797			
Skillnad, hektar	140	124	128	-33			
% av målsättningen uppfylld	123	118	117	96			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		64	74	-81			

Prioriterade naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.700	1.900	1.100	1.150	1.200	1.200
Anslutning, hektar 2000-2006	1.013	945	884	137			
Anslutning, hektar 2007-2013	155	216	295	838			
Anslutning, totalt	1.168	1.161	1.179	975			
Skillnad, hektar	-332	-539	-721	-125			
% av målsättningen uppfylld	78	68	62	89			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		-7	18	-204			

Riktade insatser på naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	0	500	800	40	60	100	120
Anslutning, hektar	0	0	0	15			
Skillnad, hektar				25			
% av målsättningen uppfylld				38			
Förändring jämfört med föregående år, hektar				15			

Hävd av löväng

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	15	18	22	10	15	20	25
Anslutning, hektar 2000-2006	20	20	19	11			
Anslutning, hektar 2007-2013	5	5	5	10			
Anslutning, totalt	25	25	24	21			
Skillnad, hektar	10	7	2	11			
% av målsättningen uppfylld	167	139	109	207			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		0	-1	-3			

Skydds zoner

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	10	20	30	20	40	60	80
Anslutning, hektar	0	11	11	16			
Skillnad, hektar	-10	-9	-19	-4			
% av målsättningen uppfylld	0	55	37	81			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		11	0	5			

Bevarande av ursprungsraser

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, djurenheter	100	110	120	130	140	150	160
Anslutning, djurenheter 2000-2006	53	49	28	20			
Anslutning, djurenheter 2007-2013	66	71	104	127			
Anslutning, totalt	119	120	132	147			
Skillnad, djurenheter	19	10	12	17			
% av målsättningen uppfylld	119	109	110	113			
Förändring jämfört med föregående år, de		1	12	15			

Tabell 2. Antal lantbrukare i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013

Kompensationsbidrag, åkermark och naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	580	580	500	500	500	500	500
Anslutning, 2000-2006	341	281	229	35			
Anslutning, 2007-2013	191	242	280	452			
Anslutning, totalt	532	523	509	487			
Skillnad	-48	-57	9	-13			
% av målsättningen uppfylld	92	90	102	97			
Förändring jämfört med föregående år,		-9	-14	-22			

Miljöstödets basstöd, obligatoriska åtgärder, nya programperiodens avtal

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	329	351	390	420	490	480	470
Anslutning	271	309	322	370			
Skillnad	-58	-42	-68	-50			
% av målsättningen uppfylld	82	88	83	88			
Förändring jämfört med föregående år,		38	13	48			

Miljöstödets basstöd, TOTALT

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	570	570	510	500	490	480	470
Anslutning 2000-2006	225	198	170	113			
Anslutning 2007-2013	271	309	322	370			
Anslutning, totalt	496	507	492	483			
Skillnad	-74	-63	-18	-17			
% av målsättningen uppfylld	87	89	96	97			
Förändring jämfört med föregående år,		11	-15	-9			

Reducerad höstbearbetning

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning,	150	160	150	160	170	180	180
Anslutning, 2000-2006	64	88	50	32			
Anslutning, 2007-2013	78	56	90	103			
Anslutning, totalt	142	144	140	135			
Skillnad,	-8	-16	-10	-25			
% av målsättningen uppfylld	95	90	93	84			
Förändring jämfört med föregående år,		2	-4	-5			

Fånggröda

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning,	10	15	15	20	25	30	30
Anslutning, 2000-2006	7	5	4	3			
Anslutning, 2006-2013	4	6	7	7			
Anslutning, totalt	11	11	11	10			
Skillnad,	1	-4	-4	-10			
% av målsättningen uppfylld	110	73	73	50			
Förändring jämfört med föregående år		0	0	-1			

Minskad gödning

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	40	45	30	35	40	45	45
Anslutning	23	25	25	25			
Skillnad	-17	-20	-5	-10			
% av målsättningen uppfylld	58	56	83	71			
Förändring jämfört med föregående år		2	0	0			

Spridning av stallgödsel under växtperioden

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	100	120	20	25	30	35	35
Anslutning	15	16	17	25			
Skillnad	-85	-104	-3	0			
% av målsättningen uppfylld	15	13	85	100			
Förändring jämfört med föregående år		1	1	8			

Flerårig extensiv vallodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	200	210	150	160	170	170	170
Anslutning 2000-2006	78	77	71	47			
Anslutning 2007-2013	55	64	64	83			
Anslutning, totalt	133	141	135	130			
Skillnad	-67	-69	-15	-30			
% av målsättningen uppfylld	67	67	90	81			
Förändring jämfört med föregående år		8	-6	-5			

Precisering av kvävegödning i grönsaksodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	80	90	15	20	25	25	25
Anslutning	11	14	14	17			
Skillnad	-69	-76	-1	-3			
% av målsättningen uppfylld	14	16	93	85			
Förändring jämfört med föregående år		3	0	3			

Mekanisk ogräsbekämpning i potatisodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	10	13	3	5	7	10	10
Anslutning	2	2	2	2			
Skillnad	-8	-11	-1	-3			
% av målsättningen uppfylld	20	15	67	40			
Förändring jämfört med föregående år		0	0	0			

Användning av täckmaterial vid bekämpning av ogräs hos fleråriga trädgårdsväxter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	20	20	40	50	50	50	50
Anslutning	35	37	36	39			
Skillnad	15	17	-4	-11			
% av målsättningen uppfylld	175	185	90	78			
Förändring jämfört med föregående år		2	-1	3			

Minskad användning av växtskyddsmedel mot skadeinsekter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	-	-	35	40	45	50	50
Anslutning			31	32			
Skillnad			-4	-8			
% av målsättningen uppfylld			89	80			
Förändring jämfört med föregående år				1			

Ekologisk produktion, nya programperiodens avtal

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	30	30	50	65	130	135	140
Anslutning	28	39	49	69			
Skillnad	-2	9	-1	4			
% av målsättningen uppfylld	93	130	98	106			
Förändring jämfört med föregående år		11	10	20			

Ekologisk produktion, TOTALT

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	127	122	120	125	130	135	140
Anslutning 2000-2006	94	84	70	49			
Anslutning 2007-2013	28	39	49	69			
Anslutning, totalt	122	123	119	118			
Skillnad	-5	1	-1	-7			
% av målsättningen uppfylld	96	101	99	94			
Förändring jämfört med föregående år		1	-4	-1			

Ekologisk husdjursproduktion

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	50	55	60	65	70	75	80
Anslutning, 2000-2006	34	28	30	21			
Anslutning, 2007-2013	8	12	12	15			
Anslutning, totalt	42	40	42	36			
Skillnad	-8	-15	-18	-29			
% av målsättningen uppfylld	84	73	70	55			
Förändring jämfört med föregående år		-2	2	-6			

Prioriterade naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	130	150	180	120	125	130	130
Anslutning, 2000-2006	104	98	92	25			
Anslutning, 2007-2013	21	25	32	80			
Anslutning, totalt	125	123	124	105			
Skillnad, hektar	-5	-27	-56	-15			
% av målsättningen uppfylld	96	82	69	88			
Förändring jämfört med föregående år		-2	1	-19			

Riktade insatser på naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	0	40	60	20	30	40	50
Anslutning	0	0	0	1			
Skillnad				-19			
% av målsättningen uppfylld				5			
Förändring jämfört med föregående år				1			

Hävd av löväng

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	5	7	9	2	3	4	5
Anslutning 2000-2006	5	5	5	3			
Anslutning, 2007-2013	1	1	1	2			
Anslutning, totalt	6	6	6	5			
Skillnad,	1	-1	-3	3			
% av målsättningen uppfylld	120	86	67	250			
Förändring jämfört med föregående år		0	0	-1			

Skydds zoner

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	5	10	15	10	15	20	30
Anslutning	0	4	4	7			
Skillnad	-5	-6	-11	-3			
% av målsättningen uppfylld	0	40	27	70			
Förändring jämfört med föregående år		4	0	3			

Bevarande av ursprungsraser

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	20	22	25	25	25	25	25
Anslutning 2000-2006	15	13	9	6			
Anslutning 2007-2013	7	10	13	16			
Anslutning, totalt	22	23	22	22			
Skillnad	2	1	-3	-3			
% av målsättningen uppfylld	110	105	88	88			
Förändring jämfört med föregående år		1	-1	0			

Tabell 3. Den arealmässiga anslutning i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013**HC/RP-medel****Ekologisk produktion, åkermark**

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	416	1258	843	1.500	558
Anslutning, hektar	0	568			
Skillnad, hektar		-690			
% av målsättningen uppfylld		45			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		568			

Prioriterade naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	10	919	400	54	1.200
Anslutning, hektar	0	549			
Skillnad, hektar		-370			
% av målsättningen uppfylld		60			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		549			

Riktade insatser på naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	800	40	5	40	120
Anslutning, hektar	0	15			
Skillnad, hektar		-25			
% av målsättningen uppfylld		38			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		15			

Hävd av löväng

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	10	5	2	20	25
Anslutning, hektar	0	5			
Skillnad, hektar		0			
% av målsättningen uppfylld		100			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		5			

Skydds zoner

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	20	20	10	10	80
Anslutning, hektar	0	2			
Skillnad, hektar		-18			
% av målsättningen uppfylld		12			
Förändring jämfört med föregående år, hektar		2			

Tabell 2. Antal lantbrukare i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013

HC/RP-medel

Ekologisk produktion, nya programperiodens avtal

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	40	50	30	70	30
Anslutning	0	24			
Skillnad		-26			
% av målsättningen uppfylld		48			
Förändring jämfört med föregående år		24			

Prioriterade naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	3	95	35	20	130
Anslutning	0	55			
Skillnad, hektar		40			
% av målsättningen uppfylld		58			
Förändring jämfört med föregående år		55			

Riktade insatser på naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	60	20	2	20	50
Anslutning	0	1			
Skillnad		-19			
% av målsättningen uppfylld		5			
Förändring jämfört med föregående år		1			

Hävd av löväng

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	4	1	1	4	5
Anslutning	0	1			
Skillnad,		0			
% av målsättningen uppfylld		100			
Förändring jämfört med föregående år		1			

Skydds-zoner

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	10	10	6	5	30
Anslutning	0	3			
Skillnad		-7			
% av målsättningen uppfylld		30			
Förändring jämfört med föregående år		3			